

Bokslut (bilaga 1-2): Per Lindegren 508 04 038
Verksamhetsberättelse: Anders Ödmark 508 05 178

Dnr: 102 - 045 - 2006

Sammanträde 14 februari 2006

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Verksamhetsberättelse med bokslut för år 2005 för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsberättelsen del I och II samt bokslutet för år 2005 och överlämnar del I och bokslutet till kommunfullmäktige och revisorerna
2. Stadsdelsnämnden överför resultatenheternas samlade överskott om 7,2 mnkr till resultatfonden (bilaga 1 blankett 6)

Anders Meuller
Stadsdelsdirektör

Bilagor

- 1 Uppföljning av budget 2005, blanketter till stadsledningskontoret
- 2 Bokslut för år 2005
- 3 Nyckeltalsredovisning enligt SLK:s anvisningar och blanketter
- 4 Förskolornas och skolornas kvalitetsredovisningar
- 5 Utvärdering Vinstagårdsskolan

Innehållsförteckning	Sida
Sammanfattande analys	3
Nämndens arbete under året	4
Ge alla barn och unga en bra start i livet	5
Ökad livskvalitet för äldre	8
Förbättringar för personer med funktionshinder	12
De mest utsatta	14
Medarbetarna	15
Bostäder som alla kan efterfråga	19
Stärkt näringsliv och arbetsmarknad	19
Ett hållbart trafiksystem	21
Miljöarbetet	21
Agenda 21	22
Miljömiljarden	23
Ökad integration	23
Behovet av ekonomiskt bistånd	26
Medborgarnas delaktighet	29
Konsumentvägledning	30
Stadsdelsförnyelsen	30
Jämställdhets- och mångfaldsplaner	31
Ekonomiskt utfall	32

Ärendets beredning och disposition

Alla nämnder ska till kommunfullmäktige inge en verksamhetsberättelse med redogörelse för det gångna årets verksamhet och ekonomi. Till berättelsen ska fogas nämndens bokslut. Detta tjänsteutlåtande, som utgör förvaltningens förslag till verksamhetsberättelse, har utarbetats av samtliga avdelningar och sammanställts i stadsdelsdirektörens stab. Bokslutet har upprättats av ekonomiavdelningen. Information om bokslutet har lämnats till de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen den 25 januari och om innehållet i verksamhetsberättelsen den 8 februari 2006.

Som bilaga 1 fogas de blanketter, som begärs av stadsledningskontoret. Den bokslutssammanställning, som ingetts till kommunstyrelsen, fogas som bilaga 2.

Verksamhetsberättelsen är både nämndens redogörelse till kommunfullmäktige för hur uppdraget fullgjorts för år 2005 och en dokumentation av nämndens egen uppföljning.

Ärendets del 1 (nämndens berättelse till kommunfullmäktige) ska enligt stadens centrala anvisningar omfatta högst 40 sidor och disponeras på anvisat sätt för att underlätta stadsledningskontorets och revisionskontorets beredning inför kommunfullmäktige.

Del 2 (nämndens egen uppföljning) innehåller uppgifter som är av betydelse för nämndens egen uppföljning men som inte förutsätts vara av direkt intresse för kommunfullmäktige.

Bokslutet innehåller resultat- och balansräkning med specifikationer. Enligt stadens centrala anvisningar har förvaltningen den 18 januari till stadslednings- och revisionskontoren ingett bokslut för år 2005 för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd. Bokslutets huvuddelar fogas som bilaga till verksamhetsberättelsen. De delar, som avser det ekonomiska *resultatet*, kommenteras i verksamhetsberättelsen. Uppgifterna i *balansräkningen* kommenteras i det bilagda bokslutsmaterialet.

Sammanfattande analys

Under år 2005 har arbetet med att *Förbättra välvärden och de kommunala verksamheterna* fortsatt inom de olika verksamhetsområdena. Särskilt prioriterat har varit utbyggnaden av förskoleplatser. Barnantalet i stadsdelen ökar snabbt. Nämnden har klarat barnomsorgsgarantin men fortfarande återstår ytterligare utbyggnad för att också nå målet om minskad genomsnittlig gruppstorlek i förskolan. Detta beräknas dock ske under mandatperioden.

Mycket få interna organisatoriska förändringar har genomförts under 2005. I stället har fokus varit på kvalitetsarbetet inom den givna strukturen. Alla verksamheter utan undantag har på ett förtjänstfullt sätt utvecklat det systematiska kvalitetsarbetet med alla dess olika komponenter.

Hässelby-Vällingby är i stark tillväxt befolkningsmässigt. Detta har inneburit att mycket intresse har riktats mot byggprocesser av olika slag samt av att kunna ge nya befolkningsgrupper - många med invandrar- eller flyktingbakgrund - den kommunala service man har rätt till.

Inom stadsdelen finns ca 25 pågående byggprojekt för bostäder. Nämnden är mycket engagerad i bostadsbyggandet och lägger stor energi på att påverka framtida fördelning på ägar-kategorier och driftformer liksom på anpassning av den nya byggnationen till existerande stadsmiljö. I dessa frågor förs också en dialog med de boende. Ett annat viktigt projekt för stadsdelen är Förbifart Stockholm som starkt kommer att påverka stadsdelen kommunikationsmässigt och miljömässigt. Utbyggnaden av Vällingby Centrum är ett tredje stort projekt med anknytning till inriktningsmålet *Bygga bostäder och utveckla Stockholm*.

Nämnden är också ansvarig för att i sin verksamhet *Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar stad*. Detta sker i stor utsträckning genom Agenda 21-arbetet som utvecklats resursmässigt. Det pågår i alla verksamheter insatser som syftar till miljöförbättringar bland annat inom energieffektivisering, källsortering, resepolicy, ekologisk mat och naturvård. Stadsdelen har Grimstareservatet inom sina gränser och det synnerligen intressanta Kyrkhamnsområdet där nämnden samverkar med frivilliga krafter och ideella organisationer.

När det gäller arbetet med att *Bryta segregationen och fördjupa demokratin* pågår en mängd olika insatser. Under år 2005 har arbetet inom ramen för Stadsdelsförnyelsen varit framgångsrikt i så motto att många invånare har varit aktiva. Vidare är det relativt god uppslutning vid nämndens öppna möten samt vid särskilda möten som anordnas i olika specifika frågor. Den stora inflyttningen av människor med rötter i andra länder och kulturer innebär en successivt större andel brukare och anställda som ställer nya krav. Mycket fina insatser sker på förskolor, skolor, äldreomsorg samt omsorg om människor med funktionsnedsättning vad gäller mångfaldsarbetet.

Nämnden har också att hantera det femte inriktningsmålet *Ta ansvar för ekonomin*. Nämnden visar för tredje året i rad ett mindre överskott på anslag 1 (2,4 mnkr). Anslaget för socialbidrag (anslag 2) visar för tredje året underskott. Det uppgår till 15,3 mnkr och förklaras till stor del av den inflyttning som sker till stadsdelen. Arbetet med att klara ekonomin är starkt prioriterat under år 2006.

Nämndens arbete under året

Nämndens sammansättning

Ordförande

Berit Kruse (s)

Vice ordförande

Fredrik Wallén (kd)

Övriga ledamöter

Eva Oivio (s)

Bengt Roxne (s)

Örjan Sjögren (s)

Erik Gutierrez-Aranda (s)

Ann-Christine Isaksson-Ketzel (v)

Birgitta Wosse (mp)

Catharina Hillerström Vagli (m)

Bo Arkelsten (m)

Michael Wiklund (m)

Helen Jäderlund Eckardt (fp)

Katariina Güven (fp)

Ersättare

Kaj Nordquist (s)

Anette Öhman-Karlsson (s)

Janet Mackegård (s)

Ingrid Carlsson (s)

Peter Engberg (s)

Nils Elfvik (v)

Tomas Melin (mp)

Svante Erlandsson (m)

Margareta Åkerblom (m)

Bogdan Godymirski (m)

Ingela Gille Rausén (fp)

Fahri Ölcer (fp)

Eva Aronsson (kd)

Sammanträden och ärenden

Stadsdelsnämnden har under året sammanträtt 13 gånger och behandlat 191 allmänna ärenden och 41 enskilda ärenden :

<i>Ansvarsområde</i>	<i>Antal 2005</i>	<i>Antal 2004</i>	<i>Antal 2003</i>	<i>Antal 2002</i>
Övergripande ärenden	34	46	29	26
Barn, ungdom och skola	34	41	21	23
Äldreomsorg	21	27	11	41
Omsorg om funktionshindrade	10	26	16	
Individ- och familjeomsorg	17	26	27	21
Tekniska avdelningen	59	32	29	34
Formaliaärenden	10	17	16	13
Upphandlingsärenden	6	10	13	23
<i>TOTALT</i>	<i>191</i>	<i>225</i>	<i>162</i>	<i>181</i>
<i>Enskilda ärenden</i>	<i>41</i>	<i>51</i>	<i>49</i>	<i>24</i>

Kommentarer: Av de 191 allmänna ärendena utgörs 55 av inkomna remisser.

Socialdelegerade

För behandling av enskilda ärenden har Stadsdelsnämnden inrättat ett utskott benämnt Socialdelegerade, med följande sammansättning per den 31 december 2005.

Ordförande

Örjan Sjögren (s)

Vice ordförande

Katariina Güven (fp)

Övriga ledamöter

Eva Oivio (s)

Ann-Christine Isaksson-Ketzel (v)

Catharina Hillerström Vagli (m)

Ersättare

Bengt Roxne (s)

Erik Gutierrez-Aranda (s)

Birgitta Wosse (mp)

Margareta Åkerblom (m)

Eva Aronsson (kd)

Socialdelegerade har under året haft 20 sammanträden och behandlat sammanlagt 338 ärenden som rör enskild individ inom lagområdena socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) m.fl.

Råden

Lokala handikapprådet har under året sammanträtt vid 10 tillfällen.

Lokala pensionärsrådet har under året sammanträtt vid 13 tillfällen.

Lokala brottsförebyggande rådet har under året sammanträtt vid 6 tillfällen.

Ge alla barn och unga en bra start i livet

Förskola och skola

Verksamheten i skolor och förskolor utgår från läroplan för förskola respektive skola. Dessa dokument, samt övriga styrdokument för de pedagogiska verksamheterna är framtagna i enlighet med intentionerna i FN:s barnkonvention.

Arbetet har fortsatt med att minska *antalet barn i förskolans grupper*. Ytterligare förskolor har öppnats och fler dagbarnvårdare rekryterats. Vid avläsning sista december var antalet barn per avdelning i genomsnitt 15,7 jämfört med 15,9 ett år tidigare. Under året har öppnats fem nya förskolor med sammanlagt 136 platser. Det har genomförts genom paviljonglösning i anslutning till befintlig förskola, genom att två fritidshem verksamhetsanpassats till förskola samt att lokaler, som tidigare använts för andra ändamål har byggts om och anpassats för förskola. Åtta nya dagbarnvårdare har anställts.

I några fall har planerade förskolor blivit försenade. I ett fall beviljades inte bygglov. Flera förskolor har haft problem med vatten- och mögelskador, något som försenat öppnandet av nya avdelningar.

Byggstart har skett för flera nya förskolor, som beräknas färdigställas under 2006. Förvaltningen bedömer att uppdraget att sänka antalet barn med i genomsnitt två per avdelning kommer att uppfyllas under mandatperioden.

För att uppfylla *barnomsorgsgarantin* har det varit nödvändigt att under våren skriva in fler barn per avdelning än planerat. Det har medfört att minskningen med två barn per avdelning inte genomförts fullt ut ännu. Barnomsorgsgarantin har dock uppfyllts - alla barn har fått erbjudande om plats inom tre månader från ansökningsdatum.

Samarbetet mellan *skolbarnsomsorg och skola* fortsätter att utvecklas. Det fungerar tillfredsställande vid de flesta av stadsdelens skolor. Olika personalkategorier ingår i samma arbetslag med gemensam planeringstid vilket innebär att personalens olika kompetenser tas tillvara på bästa sätt. Utvecklingen av skolbarnsomsorgens pedagogik och metodik underlättas dock av lokalmässig integrering. Arbetet med att lokalmässigt föra samman skolbarnsomsorg och skola har fortsatt. En förskola har öppnats i lokaler som tidigare använts som fritidshem varvid fritidshemmet flyttat in i en paviljong som uppförts i anslutning till skolan.

Särskolan

Ansaret för särskolan överfördes under året från utbildningsnämnden till stadsdelsnämnden. För att svara upp mot det därmed ökade samordnings- och uppföljningsansaret har förvaltningens stödenhet förstärkts. För att både göra samordningsvinster och ha större möjlighet att hitta lämplig grupplacering utifrån elevernas behov har samarbete inletts med grannstadsdelarna.

Övergången genomfördes parallellt med att ett nytt resurstilldelningssystem infördes i staden. Detta har medfört att flertalet berörda skolor i Hässelby-Vällingby fått minskad medelstillsättning för sina särskoleelever. Dessutom svarar det nya systemets medelstillsättning för skolskjutsarna inte upp mot faktiska kostnader. Detta har inneburit att en del elevaktiviteter har omprioriterats.

Fritid och kultur för ungdomar

I Vinstagårdsskolans lokaler har öppnats en *mötesplats för ungdomar* 13-16 år. Ytterligare en ungdomsverksamhet har under våren öppnats i lokaler på Astrakangatan. Verksamheten riktar sig till *funktionshindrade ungdomar* och har öppet tre kvällar i veckan. Backstage, som fritidsgården heter, hör organisatoriskt till Hässelbygårdsskolan. Diskussioner har förts med Grimstaskolan om en mötesplats i skolan, något som dock ännu inte kunnat genomföras. Andra lokallösningar undersöks. Backlura fritidsgård som under 2005 har finansierats med pengar från stadsdelsförnyelsen har ingått som ett särskilt objekt vid upphandling av driften av stadsdelens fridsverksamhet.

Arbetet med inrättande av ett *ungdomsråd* och hur detta konkret ska arbeta kommer att vidareutvecklas under 2006.

Kulturverksamheten för barn och unga har stärkts bl.a. genom regelbundna möten med kulturbud från förskolor och skolor. Alla barn 2-5 år har erbjudits centralt arrangerade kulturaktiviteter. Samtliga förskolor och dagbarnvårdare har erbjudits att delta. Till skolor har öronmärkta kulturpengar fördelats efter antalet elever. Varje skola har använt pengarna utifrån berörd enhets behov. Aktiviteter har bl.a. skett i samarbete med kulturskolan. Grimstaskolan har i samarbete med Kulturskolan ett kompetensfondsprojekt. Syftet är att med kulturen som medel i vardagligt skolarbete främja elevernas språkutveckling och stärka deras självkänsla. Samtliga elever i skolår 6-9 har inom ramen för den statliga Flicka-projektet erbjudits att se Ung utan Pungs uppsättning av Flicka X. Tolv föreställningar gavs på Prisma.

För stadsdelsnämndens *sommarkoloniverksamhet* har erhållits 0,4 mnkr i fondmedel, något som finansierade 1 090 barndagar. Totalt genomfördes 5 133 barndagar. Samtliga sökande fick plats på kollo. Erbjudandet om plats utgick till 715 barn, 113 av dessa tackade nej till erbjuden plats.

Drog- och brottsförebyggande arbete

Samlade långsiktiga och tidiga insatser är viktiga i *drog- och brottsförebyggande arbete*. Samarbetet har därför prioriterats mellan individ- och familjeomsorgen, skolor, förskolor, fritidsverksamheten m.fl. Ledare till Örebro Preventions-Program (ÖPP) har utbildats för att arbeta på två skolor. ÖPP riktar sig också till föräldrar. Den grundläggande idén är att påverka föräldrars attityder till ungdomars drickande, för att den vägen påverka barnens alkoholvanor. En arbetsgrupp samordnar planering och aktiviteter kring extra insatser vid exempelvis skolavslutningar.

Under två veckor i april står Stockholms stad varje år för en mediakampanj mot droger. I samband med den har lokala aktiviteter anordnats, såsom informationsmöte för föräldrar på högstadieskolorna, med medverkande från polisen, Maria ungdom, fritidsverksamheten och stadsdelsförvaltningen. Föräldramöten har även anordnats av enskilda föräldraföreningar och skolor då fältassistenterna, närpolisen m.fl. inbjudits. Även i samband med skolstart år 7 informeras föräldrarna på skolornas ordinarie möten.

I stadsdelsområdet finns stort utbud av organiserad fritidsverksamhet samt fyra fältassistenter, som har en aktiv roll för att motverka förekomsten av droger, våld och kriminalitet. Drogfria arrangemang har riktats till ungdomar vid Valborgsmässafton, skolavslutning och i samband med firande av Halloween. Särskilda ungdomsarrangemang har genomförts i anslutning till skolavslutningar vid Maltesholmsbadet samt veckan före skolstart vid Kaanan / Maltesholmsbaden.

Sedan mars har stadsdelen ett samarbete med *Lugna Gatan* junior, vars verksamhet syftar till att motverka social utslagning och utanförskap för ungdomar som befinner sig i riskzon för eller i kriminalitet. Lugna Gatans verksamhet är en integrationsfrämjande och brottspreventiv ungdomssatsning som drivs av Fryshuset med stöd av Länsstyrelsen i Stockholms län. Verksamheten har främst bedrivits i Hässelby Gård och Åkermytan/Smedshagen.

Tillsynsarbetet gällande folköl och tobak pågår fortlöpande. Inköpsstudier hos stadsdelens folkölshandlare har genomförts och resulterade i ingripanden i form av varningar för tre handlare som inte förvissat sig om ungdomarnas ålder. Extra information till folkölsförsäljare genomfördes i samband med skolavslutningen. Det medförde bl.a. att en affär drog in folkölsförsäljningen helt dagarna före skolavslutningen.

Domar och utredningar

Stadsdelsförvaltningen har deltagit i inspektion av tre av stadens upphandlade kollogårdar. En utvärderingsrapport har sammanställts.

Inspektion har genomförts vid förskolan på Aprikosgatan 64. Ingen inspektion har genomförts vid någon av stadsdelens skolor eller fritidshem.

Brukarundersökningar för förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem har genomförts under året av utbildningsförvaltningen. Resultatet från undersökningen har presenterats i nämnd i särskilt ärende.

Ökad livskvalitet för äldre

Många faktorer spelar in och samverkar för att ge de äldre ökad livskvalitet. De anställdas kunskaper om vård- och omsorgsarbete är grundläggande. De pågående utbildningsinsatserna inom Kompetensfonden har ökat möjligheterna för all vårdpersonal att förena faktisk kunskap om hur omvårdnadsinsatser ska utföras på ett bra sätt med kunskap om hur bedömning görs av den enskildes förmåga att bidra till och vara delaktig i sin egen vardagliga livskvalitet. Inom både äldreboenden och öppen hemtjänst har personalen arbetat med kontaktmannaskap. Kontaktmannen och den enskilde har gemensamt upprättat en arbetsplan för hur omsorgen och servicen ska utföras. I arbetsplanen ingår även en levnadsbeskrivning som vägleder personalen om den enskildes vanor och levnadssätt.

I de kvalitetsgarantier som lämnats till alla brukare anges de åtaganden, som ska garantera den enskilde en god individanpassad omsorg och service och så långt som möjligt inflytande över sin egen vardag. Därutöver har varje enhet arbetat utifrån sina respektive verksamhetsplaner. I dessa anges planerade åtgärder dels utifrån det dagliga arbetet och dels utifrån olika aktiviteter som erbjuder social samvaro och därmed en ökad livskvalitet för de äldre.

Uppfyllelse av generella åtaganden

- Äldre erbjuds stimulans som främjar deras intellektuella, fysiska, psykiska och sociala förmågor.

De äldre har erbjudits olika aktiviteter i form av kulturevenemang, underhållning, sång och musik, promenader, utevistelse, gruppgymnastik, utflykter, bingo, högläsning gemensamma måltider och kaffestunder. Därtill finns etablerat samarbete med kyrka, Röda Korset och skolor som anordnar egna aktiviteter. Friskvårdscentrum är ett uppskattat aktivitetscentrum som lockat många äldre att delta.

- Äldre och anhöriga erbjuds regelbundna möten för att diskutera det som rör äldreomsorgens verksamhet.

En förannonserad äldreomsorgsdag med öppet hus anordnades under hösten. Dagen var uppskattad och välbesökt. Information om äldres rättigheter och möjligheter till stöd och hjälp gavs varvat med underhållning och kaffeservering m.m. Möjlighet till individuell rådgivning gavs bl.a. av biståndshandläggare, kostkonsulent, bostadsanpassare, bostadsbolag m.fl. Regelbundna möten har hållits i pensionärsråd, förtroenderåd, matråd och vid anhörigträffar på de olika äldreboendena.

- Äldre och deras anhöriga ska känna sig nöjda med bemötandet i kontakterna med äldreomsorgen.

Systematisk klagomålshantering tillämpas inom äldreomsorgen. Synpunkter och klagomål tas omhand och bemötandefrågorna har under året haft hög prioritet.

Vid Skolörtens äldreboende har en kvalitetsuppföljning av beviljade insatser genomförts i form av en enkät. En av frågorna rörde personalens bemötande. Av de 60% som svarat på enkäten vid gruppboendena (boende/anhöriga) uppger 97% att de är nöjda med personalens bemötande. På servicehuset uppnåddes endast en svarsfrekvens på 35% och av dessa var 78% nöjda med personalens bemötande. Trots den låga svarsfrekvensen anser personalen att de fått en viss vägledning inom vilka områden personalen ska fokusera på för att öka kvaliteten på den vård och omsorg som ges till de äldre på äldreboendet.

Utevistelse och sociala insatser

På boendena och dagverksamheterna har utevistelse erbjudits bl.a. genom promenader, vistelse på balkong, uteplats eller i trädgård. Inom hemtjänsten har regelbunden utevistelse erbjudits dem som beviljats denna insats.

Inom hemtjänsten har personalen aktivt arbetat med att motivera och öka de äldres intresse för utevistelse och andra stimulerande aktiviteter i stadsdelen. När behov funnits har personalen ledsagt de äldre till olika aktiviteter.

På Hässelby Gård äldreboende har trädgården byggts om för ökad tillgänglighet och möjlighet för samtliga boende att tillsammans med andra boende eller med personal kunna genomföra olika aktiviteter i en trivsamt utemiljö. På Räcksta sjukhem är ute- och parkmiljön under anläggning. Allt planeras utifrån lättillgänglighet för rörelsehindrade personer. Parkområdet ska kunna nyttjas av de boende själva eller i sällskap med personal, släkt och vänner.

Aktiviteter i form av underhållning, sång och musik med artister som förmedlas av landstingets "Kultur i vården" har genomförts regelbundet ca en gång i månaden såväl i samlings-salar som i mindre enheter inom de olika äldreboendena. Utöver detta har andra aktiviteter genomförts regelbundet varje vecka såsom t.ex. bollgymnastik, högläsning, bingo, sång, spel och pyssel, kyrkans aktiviteter, videofilmer, gemensamma kaffestunder eller aktiviteter som de äldre önskat eller föreslagit.

En viktig del för att öka de äldres livskvalitet har varit personalens dagliga åtgärder som månar om att ta tillvara de boendes egna funktioner och stimulera det friska hos var och en av de boende i det dagliga omvårdnadsarbetet. Detta har gjorts genom bl.a. korsord, spel, högläsning och allmänt småprat.

Inom hemtjänsten sker samarbete med Röda Korset kring olika aktiviteter ca två dagar i veckan. Aktiviteterna är riktade till personer som har hemtjänst och består i t.ex. gemensam matlagning, lunch, kortspel, utflykter och social samvaro.

Friskvårdscentrum

Friskvårdscentrum har blivit ett populärt aktivitetscentrum för medborgare över 60 år. Friskvårdscentrum erbjuder fysiska, sociala och kulturella aktiviteter såsom QiGong, gym, bingo och underhållning. Under året har det genomförts ca 650 aktiviteter med i genomsnitt 16 deltagare per tillfälle. Verksamheten tilldelades ett hedersomnämmande i Stockholms stads kvalitetsutmärkelse. Enligt juryns motivering utgör enheten "genom ledarskapet, medarbetarnas delaktighet och brukardialogen ett gott exempel i staden".

Klagomålshantering

Äldreomsorgen har en systematisk synpunkts- och klagomålshantering. Samtliga synpunkter som inkommer åtgärdas senast inom två veckor och följs upp. Personalen strävar efter en öppen dialog med brukare och anhöriga och uppmuntrar dessa att lämna sina synpunkter så att verksamheterna ska kunna utvecklas.

Under året har 313 synpunkter och klagomål inkommit. Följande kategorier av synpunkter är mest framträdande: bemötande, insatser, trygghet/säkerhet, kost och boendemiljö. Synpunkter och klagomål har återkopplats till personalen och eventuella åtgärder har vidtagits i form av information, översyn av rutiner eller utbildningsinsatser. Av de inkomna synpunkterna avser 21% beröm, där anhöriga påtalar personalens stora engagemang och hjälpsamhet vilket ger en ökad trygghet i personalens arbete såväl som för de äldres livskvalitet.

Utredningar och beslut

Under året har en Lex Sarah anmälan om en händelse i omsorgen om äldre inkommit och utretts. Anmälan avsåg en händelse på Råcksta sjukhem.

Projekt med stöd från Kompetensfonden

Hemma med IT

Stadsdelsförvaltningen och Svenska Bostäder ingår tillsammans med kommunerna Hudiksvall och Tierp i projektet Hemma med IT som drivs av Hjälpmedelsinstitutet med bidrag från Allmänna arvsfonden. Projektets syfte är bl.a. stödja kvarboende i ordinärt boende med stöd av ny teknik. Projektet startade hösten 2004 och pågår till våren 2007. Under året har projektet arbetat med utveckling av tekniska lösningar som ska fungera som stöd för personer med kognitiva funktionshinder. Ett antal tekniska installationer har under året genomförts hos personer i ordinärt boende i Vällingby. Projektet följs kontinuerligt upp av projektledaren, projektets styrgrupp samt en utvärderingsgrupp vid KTH Arkitektur.

Hässelby-Vällingby 100 %

Äldreomsorgsavdelningen är drivande i detta projekt som bl.a. har inriktning mot nyttjande av ny teknik inom äldreomsorgen. För att trygga kommunikationen mellan människor är detta en angelägen uppgift. En handlingsplan för att utreda förutsättningarna att utveckla information och tjänster till medborgarna via TV med stöd av bredbandsteknik ska tas fram i samarbete mellan förvaltningen och e-Centret i Vällingby.

Direkthandledning och anhörigstöd –metodutveckling för att utveckla hemtjänstens arbete med demenssjuka

Inom ramen för Kompetensfonden har Hässelby-Vällingby, Bromma och Östermalms stadsdelsförvaltningar tillsammans med Stiftelsen Silviahemmet under hösten 2005 påbörjat projektet "Direkthandledning och anhörigstöd – metodutveckling för att utveckla hemtjänstens arbete med demenssjuka". Projektet pågår till augusti 2006 och syftar till att öka livskvaliteten för demenssjuka som bor kvar hemma och för deras anhöriga. Detta görs genom att sprida specialistkunskap genom Silviahemmets välutvecklade metoder för kunskapsförmedling inom demensområdet till personal i hemtjänsten.

Uppsökande verksamhet

En anställd har på deltid (25%) bedrivit uppsökande verksamhet bland makar / samboende som fyllt 80 år. Syftet är att få kunskap om makar som inte är kända inom äldreomsorgen för att informera om möjligheter till stöd och hjälp, vart de ska vända sig om behov av vård och omsorg uppstår. Förfrågningsbrev har under året skickats till 103 par med svarsfrekvens om 77%. Av dessa önskade 38% skriftlig information, 20% hembesök, 8% önskade bli uppringda medan 11% av de tillfrågade paren inte önskade ytterligare kontakt.

Som komplement till den uppsökande verksamheten genomfördes under hösten den uppskattade *Äldreomsorgsdagen* under trevliga former. Samtliga biståndshandläggare fanns på plats och informerade och svarade på frågor om var, när och hur man går tillväga för att ansöka om hjälp och stöd från äldreomsorgen den dag man behöver. Därutöver informerade olika personer om bra mat för äldre, friskvård, bostadsanpassning, seniorboende, "Hemma med IT", "Fråga Eva" m.m. Informationsdagen hade förannonserats i lokaltidningen och ca 130-150 besökande deltog.

Ökning av utbildningsgraden inom äldreomsorgen

Kompetensutvecklingen har fortsatt inom ramen för Kompetensfondens satsningar för anställda inom äldreomsorgen. Under året har 32 anställda genomgått grund- eller vidareutbildning för vårdpersonal. Av dessa har tre personer gått grundutbildning med stöd i svenska språket. 12 personer har validerat vissa ämnen som därmed givit kompetens motsvarande grundutbildning. 13 personer genomgått vidareutbildning motsvarande undersköterskekompetens. Vidare har fyra personer genomgått utbildning i socialpsykiatri.

Personal från alla verksamheter har i varierande omfattning deltagit i yrkesspecifika föreläsningar, seminarier och kortkurser som anordnats i Kompetensfondens regi eller av andra externa arrangörer. Exempel på teman är social dokumentation, bemötande i demenssjukdomar, läkemedel, hygien, kost, kommunikation, ledarutbildning, datautbildning.

Högskoleutbildningar motsvarande fem poäng i geriatrik- och demensvård har genomgått av chefer, sjuksköterskor och vårdpersonal. Som ett led i äldreomsorgens kvalitetsutveckling deltog verksamhetsledningen gemensamt i Kvalitetsmässan i Göteborg.

Arbetsenheterna har arbetat med intern kompetensförhöjning i olika omfattning. På *Hässelby Gårds äldreboende* har utbildning skett i bl.a. etik och bemötandefrågor, hygien och brandskydd. Under våren genomfördes utbildning för personal med behov av språkstöd med hjälp av en svensklärare från högstadiet.

På *Skolörtens äldreboende* har internutbildningar i grupper med 3- 8 personer per tillfälle hållits regelbundet varannan vecka under året. De teman som behandlats är bl.a. grupprocesser, värderingar, dokumentation, hygien, direkthandledning, Lex Sarah och brandskydd.

Vid *Räcksta sjukhem* har all personal genomgått utbildning kring "Kontaktmannaskap, dokumentation, etik och bemötande" Praktiskt genomförande och igångsättande av social dokumentation har skett under handledning på alla enheter. Utbildning om måltidsmiljö, livsmedelshygien, munhygien, hygien och smitta och lyfteknik har genomförts för all personal.

Inom *Hemtjänsten* påbörjades projektet "Direkthandledning och anhörigstöd – metodutveckling för att utveckla hemtjänstens arbete med demenssjuka" under hösten. Ca 20 vårdbiträden deltar i projektet som pågår till augusti 2006. Stiftelsen Silviahemmet står för kunskapsförmedlingen. För övrig personal i hemtjänsten har föreläsningar givits vid två tillfällen kring bemötande vid demenssjukdomar.

De flesta av *Rehabiliteringsenhetens* personal har, förutom olika utbildningar och föreläsningar som givits inom kompetensfonden, genomgått någon form av fortbildning utifrån yrkesspecifika teman inom t.ex. neurologi, forskning och utveckling, bedömningsinstrument och kognition. Alla sjukgymnaster har t.ex. utbildats till QiGong-ledare.

Kompetensstegen

Förvaltningen har ansökt om stöd från Kompetensstegen till kvalitets- och kompetensutveckling inom äldreomsorgen. I december gavs besked om att 1,4 mnkr beviljats för tre olika aktiviteter, som påbörjas våren 2006. Aktiviteterna avser biståndshandläggare i samverkan med landstingets geriatrik och vårdpersonal inom stadsdelen enligt följande:

- Att tydliggöra huvudmännens ansvarsområde för den äldre kring vårdplanering.
- Verksamhetsnära, verksamhetsanpassade internutbildningar för personal inom äldreomsorgen.
- Vårdsvenska för personal med behov av språkstöd.

Anhörigstöd

Många anhöriga och närstående som ger stöd och hjälp till äldre personer behöver stöd för att klara situationer, som ofta är påfrestande och svåra att hantera. Biståndshandläggarna är i dessa sammanhang nyckelpersoner, som genom råd, stöd och beviljande av lämpliga insatser ökar den anhöriges möjlighet att orka fortsätta. Varje insats som givits till anhöriga har anpassats efter behov och önskemål och består av vårdplanering, stödsamtal, avlösning i hemmet, dagvård, trygghetslarm eller hemvårdsbidrag. Avlastning och växelvård har givits för att ge den anhörige möjlighet till vila för att därefter åter kunna sköta den äldre i den egna bostaden.

Stadsdelsnämnden beslutade i november om projektering för inrättande av 12-14 platser i dagverksamhet genom omstrukturering vid Skolörtens äldreboende. Förvaltningen bedömer att denna dagverksamhet kan färdigställas våren 2006.

Ett av målen i projektet *Direkthandledning och anhörigstöd* är att ge anhöriga till demenssjuka personer stöd i form av mer kompetent hemtjänstpersonal, information om sjukdomen, om de avlastningsmöjligheter som finns och om vilken annan hjälp som finns att få m.m.

Förbättringar för personer med funktionshinder

Uppfyllelse av generella åtaganden

Bedömningen av måluppfyllelsen grundar sig på uppföljning av verksamheternas arbete med att uppfylla de generella åtaganden som beslutades om i verksamhetsplanen för år 2005.

Att på ett strukturerat sätt utveckla en verksamhet är en process som pågår kontinuerligt och som tar tid. År 2005 har fokus lagts på att verksamheterna ska ha mätbara resultat där kvaliteten sätts i relation till ekonomiska förutsättningar. På många verksamheter finns adekvata arbetssätt för att uppfylla verksamhetens åtaganden. Metoder för att *följa upp* åtagandena behöver dock utvecklas på vissa verksamheter.

Uppföljning av verksamheternas åtaganden har skett genom besök på varje verksamhet (s.k. ILS-besök), genom enkäter i juni och november och genom att alla verksamheter skriver verksamhetsberättelse. I verksamhetsberättelsen ska redovisas resultat av uppföljningarna av åtagandena. Åtaganden som inte är uppfyllda eller delvis uppfyllda ska kommenteras.

Åtagande

Alla verksamheter ska arbeta fram arbetssätt och utarbeta rutiner för ekonomisk uppföljning så att verksamheterna drivs utifrån de givna ekonomiska ramarna.

Alla som kontaktar avdelningen ska känna att de bemöts på ett respektfullt sätt

Uppföljning

Verksamhetsnivå: APT och personalmöten. Bitr. enhetschefen har genomgång med enhetschefen varje månad.

Enhetschefsnivå: Uppföljning av ekonomin sker fortlöpande. En gång per månad avrapporterar enhetscheferna läget och årsprognos till avdelningschefen.

Avdelningsnivå: Avd.chefen informerar stadsdelsdirektören varje månad.

Alla verksamheter har arbetssätt som beskriver hur de ska arbeta för att brukarna ska känna att de bemöts respektfullt. Man följer upp sitt åtagande genom enkät direkt till brukaren (eller företrädare), diskussioner på anhörgmöten och/eller med brukarna på husmöten. Några verksamheter följer upp åtagandet i samband med revidering av stöd- och serviceplanen/handlingsplanen. Resultaten visar att de flesta brukare upplever att de bemöts med respekt.

Alla verksamheter ska ha arbetsmetoder där brukarna är delaktiga och kan påverka sin livssituation.

Verksamheterna har arbetsmetoder t.ex. stöd- och serviceplaner, anhörigträffar, husmöten och ”dagcenterklubb” där brukarna är delaktiga och kan påverka sin livssituation. Verksamheterna har följt upp åtagandet genom t.ex. brukarenkäter på anhörigträffar och i samband med att stöd- och serviceplanen revideras. Vid stadsdelens tillsynen framkom att alla verksamheter har rutiner för brukarnas delaktighet.

Myndighetssektionen utformas så att brukarnas inflytande och delaktighet över utformningen av biståndet ökar

Möjligheten att få en individuell plan enligt LSS har givits vid alla nyansökningar och vid omprövningar av beslut enligt LSS. Dessutom har biståndsbedömarna givit information om individuella planer vid två anhörigmöten på gruppbostäder.

Tillsyn av gruppbostäder och dagliga verksamheter

Under maj-september gjorde avdelningens utvecklingssekreterare och en socialkonsulent från Länsstyrelsen en gemensam tillsyn vid samtliga kommunalt drivna gruppbostäder och dagliga verksamheter. Resultatet visar att samtliga verksamheter präglas av god kvalitet utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om särskilt stöd till vissa funktionshindrade (LSS) med vissa utvecklingsområden. Medarbetarna har stort engagemang, ett positivt bemötande mot brukarna och en positiv inställning till sin vårdarroll. Åtgärdsplan är framtagen för utvecklingsområdena.

Kvalitetsutveckling

- Fokus har lagts på enhetschefer i syfte att utveckla ett strukturerat arbetssätt för planering, uppföljning och delaktighet. Detta arbete påbörjades 2004 och har fortsatt även under 2005.
- För enhetschefer och biträdande enhetschefer har tre kvalitetsmöten genomförts. Syftet har varit att informera, diskutera kvalitets- och utvecklingsfrågor och lyfta fram goda exempel.
- Ett utvecklingsarbete pågår för att skapa fler arbetsplatser s.k. utflyttad verksamhet. En brukare (eller en grupp brukare) arbetar utanför den dagliga verksamhetens lokaler och ges visst stöd av personalen från dagliga verksamheten. Fyra brukare arbetar f.n. i en utflyttad verksamhet vilket är en mer än föregående år.
- Avdelningen ska vara en lärande organisation, där olika goda exempel lyfts fram på t.ex. planeringsdagar.
- En utveckling pågår kontinuerligt för att utveckla metoderna där granskningen och uppföljning av verksamheternas ekonomi-, kvalitet- och miljöarbete görs utifrån ett helhetsperspektiv där både kvalitets-, miljöarbetet är integrerat.
- På alla verksamheter har diskussioner om en gemensam värdegrund påbörjats.
- En verksamhet har deltagit i stadens kvalitetsutmärkelse 2005. Målet är att avdelningen ska ha en tävlande verksamhet vid varje års kvalitetsutmärkelse.
- En person från avdelningen deltog i Kvalitetsmässan i Göteborg i november.
- Under sex sommarveckor bedrevs utflyktsverksamhet för brukare boende på stadsdelens gruppbostäder. Antal utflyktsdeltagare var totalt 64 personer. En minibuss hyrdes för ändamålet och projektet bemannades av två personer.

Brukarinflytande

Alla verksamheter har individuella planer (t.ex. stöd och serviceplaner och handlingsplaner), där brukarna och/eller företrädare är delaktiga och har möjlighet att påverka insatsen. Planen följs upp och revideras årligen. Dessutom förekommer närståendemöten. Vissa verksamheter har möten för brukarna (t.ex. husmöten, dagcenterklubb) då man bl.a. bestämmer gemensamma aktiviteter. Brukarna/närstående har haft möjlighet till inflytande på verksamhetens förslag till kvalitetsgarantier.

FN's standardregler för människor med funktionsnedsättning

Handikappaspekten är en integrerad och naturlig del av det vardagliga arbetet inom verksamhetsområdet. Nedan redovisas därför endast de verksamhetsspecifika åtgärder som är utöver de ordinarie arbetet.

Standardregel

Effektiv *medicinsk vård* och behandling ska finnas tillgänglig för människor med funktionshinder.

All ny- och ombyggnation ska planeras så att byggnader blir *tillgängliga för alla*. De brister som finns i befintliga inre och yttre miljöer ska successivt åtgärdas. Staden ska också se till att personer med funktionshinder får tillgång till information och möjlighet till kommunikation.

Personalen som arbetar med handikappfrågor ska ha den utbildning, erfarenhet och kompetens som arbetet kräver.

Kommentar

Arbetet med att revidera samverkansöverenskommelserna mellan landsting och kommun fortsätter. Avdelningen har regelbundna kontakter med landstinget.

Inom avdelningen arbetar man med att skriftlig information ska vara så anpassad att så många som möjligt kan ta del av den. Bl.a. skrivs vissa protokoll med symbolstöd, informationsmaterial skrivs på lättläst svenska etc.

Staden driver *Lys, kompa, Funka*. Stort utbud av ut-/fortbildningar erbjuds avdelningens medarbetare. Verksamheterna har uppmuntrats att delta. I introduktion för nya medarbetare ingår information om LSS. I mån av plats deltar också tidigare anställda som inte genomgått utbildningen.

Lokalt program för insatser till personer med psykiska funktionshinder

I april beslutade stadsdelsnämnden om ett lokalt program för insatser till personer med psykiska funktionshinder. Det innehåller socialpsykiatrins långsiktiga planering och redovisar nuvarande boendalternativ i stadsdelen, organisationsförändringar och framtida utbyggnad av boenden. Planeringen inom boendestödet redovisas också liksom arbete och sysselsättning, fritidsinsatser, myndighetsutövning, personliga ombud och samverkan med landstinget. Programmet har tagits fram i samverkan med landstinget och brukarorganisationerna.

De mest utsatta

Rörliga team

Nämnden erhöll 0,7 mnkr till ett rörligt team - *Uppsökarteamet*. De två socialsekreterarna (1,5 anställningar) har haft i uppdrag att verka uppsökande bland psykiskt sjuka och missbrukare samt att förhindra vräkningar. Arbetet har utöver uppsökande arbete på gator, torg och härbärgen bedrivits även genom upparbetade kontakter med hyresvärdar i stadsdelsområdet. Teamet hade till en början även uppdrag att hitta former för stöd till anhöriga, men detta uppdrag har lagts ut på enheterna då det inte varit möjligt att genomföra inom ramarna för Uppsökarteamet.

Hemlösa

Inom förvaltningen sker överväganden om former för och organisation av lågtröskelboende m.a.a. ett uppdrag från stadsdelsnämnden. Kontakter har även tagits med angränsande stadsdelsförvaltningar.

Tre externt finansierade projekt:

Projekt	Syfte	Mål
Fokus		
Finansieras av statsbidrag, s.k. Miltonpengar. Beroendecentrum Stockholm står som huvudman för projektet. Andra samverkanspartners är Psykaitricentrum Väst och Fri-vården inom Kriminalvårdsmyn-digheten.	- Klienten erhåller samordande insatser där fokus är att resurserna samlas runt klienten, inte tvärtom - Projektet syftar till att bygga upp ett väl fungerande samver-kansmodell och arbetsmetod mellan huvudmännen – de berör-da stadsdelarna och landstinget samt tydliggöra vars och ens gemensamma och unika ansvar för personen i fråga utifrån re-spektive ansvarsområden och verksamhet	- Bygga upp en Case Manager verksamhet i Hässelby-Vällingby med två CM anpassat till personer med psykiska funktionshinder, komplexa vårdbehov samt miss-bruksproblematik - Verksamheten utformas och byggs upp under projekttiden för att när projektet avslutas kunna fortsätta i ordinarie verksamhet - Varje klient ska under projektti-den ha ett fungerande nätverk omkring sig där CM är motorn vad gäller planering och samord-nings av adekvata insatser som klienten behöver
Uppstart av Säteritaket stödboende		
Finansieras av statsbidrag, s.k. Miltonpengar. Samverkanspartners är Psykos-verksamheten inom Psykiatri-centrum Väst.	Hitta bra former för samverkan kring de nyinflyttade personerna i förvaltningens kommande stöd-boenden och att få en gemensamt utformad organisation för bl.a. medicindelning till de boende	Brukarna får ett bra och tryggt boende, med bra stöd och begrän-sat antal personer till stöd i var-dagen. Brukarna får ett minskat behov av slutenvård
Introduktion av MAPS-metoden		
Finansieras via statbidrag i form av Länsstyrelsens utvecklingsme-del	Introducera och utvärdera MAPS som komplement till ASI. Till detta läggs relevanta data från den medicinska faktainsamlingen i ett försök att skapa en relevant indi-vidbaserad databas för de enskil-da klienterna	- Införa MAPS-metoden i löpan-de klientbaserat utredningsarbete. - Skapa detaljerad faktabas för integrerad vård av de vuxna missbrukarna.

Medarbetarna

Säkra kompetensförsörjningen

De möjligheter till kompetensutveckling och deltagande i utvecklingsprojekt som kompetensfonden har erbjudit har i stor utsträckning utnyttjats.

Förskolorna har byggt upp en fortbildningsorganisation som består av pedagogiska nätverk. Satsningar har genomförts kring arbetet med pedagogisk dokumentation och språkutveckling. Insatser för att förbättra rekryteringsläget har varit arbetet med vikariepool, utbildningsvikarier, lärarstudenter och att barnskötare erbjudits kompletteringsutbildningar via Kompetensfonden. Antalet utbildade barnskötare har minskat från 60 till 40. Andelen utbildade förskollärare är oförändrat. Under året har vikariepoolen förmedlat vikarier till förskolan. Inom projektet jobbrotaion har förskolorna haft tillgång till ”fasta” vikarier.

De flesta förskolor/dagbarnvårdare och skolor har sökt och fått medel från Växtkraft Mål 3. Individuella kompetensutvecklingsplaner har tagits fram utifrån varje enhets speciella behov och har integrerats i arbetet med verksamhetens totala kompetensförsörjning.

Förvaltningen har varit representerad vid rekryteringsmässor. Ytterligare två rektorer har genomfört den statliga rektorsutbildningen.

Äldreomsorgen har som mål att alla medarbetare ska ha grundutbildning inom vården och möjlighet till grund- och vidareutbildning i Kompetensfondens regi har utnyttjats. Internutbildning bedrivs inom de olika enheterna och även genom samarbete enheterna emellan. Inom öppna hemtjänsten har samtal påbörjats om specialisering för medarbetarna. Avdelningen har deltagit i ett flertal Kompetensfondsprojekt, bl.a. Kompetensstegen och samarbete med Silviahemmet i demensfrågor.

Verksamheter inom omsorgen om funktionshindrade ingår i Lys, Kompa, Funka och har utnyttjat det utbud av bas- (grund-) och fortbildning som erbjuds. En plan för kompetenskrav och fortbildningsstege för biståndshandläggare har påbörjats. Förberedelser för ett försök med årsarbetstid har pågått. Skolprojektet på dagliga verksamheten Astrakan i samarbete med en skola ska bl.a. bidra till att det i framtiden finns kompetent personal att rekrytera.

Psykiatriprojektet som genomfördes under året av kompetensfonden handlade om gemensam kompetensutveckling för socialpsykiatri och landstingets psykiatri. Socialpsykiatrin har även följt projektet Socialpsykiatriskt kunskapscentrum. Inom missbruksvården har det tvååriga pilotprojektet ASI-MAPS slutförts (utredning och systematisk utvärdering). Boendestödjarna har utbildats i ESL-metoden (Ett Självständigt Liv) som har kopplats samman med pågående kompetensutveckling i kognitiv beteendeterapi och metodhandledning.

Flertalet socialsekreterare har deltagit i av kompetensfonden erbjudna utbildningar. Inom Individ- och familjeomsorgen, Arbete och bistånd, barn och ungdom har flertalet av socialsekreterarna deltagit i 5-poängsutbildningen i kognitiv beteendeterapi. Inom barn och ungdom har flera handläggare deltagit i Barnens behov i centrum och familjegruppsutbildningen (KOMET). Inom Ekonomiskt bistånd och Arbetsmarknad har all personal deltagit i en utbildning i verksamhetsanalys.

Nämndens egna *Utvecklingsforum* har under året anordnat seminarier, temadagar samt seminarierier med tema Kommunikation och Mångfald där både chefer och medarbetare har fått möjlighet att delta. Även fackliga representanter har fått riktade utbildningar tillsammans med chefer beträffande Missbruk/Droger. Utvecklingsforum har även fokuserat hälsa, friskvård och kostområdet. Kurser har anordnats för personal kring ekologisk kost. Kring arbetet med handlingsplan kring Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har personal från alla verksamheter deltagit samt erbjudits seminarierier och temadagar.

Stadsdelsförvaltningen har i anslutning till Arbetsforum Vinsta inlett ett projekt (delvis finansierat av kompetensfonden) med *lärningsutbildning* inom vård, omsorg, skola och förskola. Avsikten är i första hand att öka anställningsbarheten för arbetssökande med ekonomiskt bistånd och därmed möjlighet till egen försörjning men bedöms även främja framtida personalförsörjning.

Under året har hela förvaltningen påbörjat arbetet med att ta fram en gemensam förvaltningskultur, som alla enheter ska arbeta fram via sina respektive APT.

I arbetet med att lösa *personalöverskottet* har personalavdelningen deltagit i de förvaltningsringar som startats i staden för att i möjligaste mån lösa problem och matcha vakanser med övertaliga. Under året har flera lärare övertalighetsförhandlats p.g.a. vikande elevunderlag.

Varje personal- och budgetansvarig chef ansvarar för att den *individuella kompetensutvecklingen* diskuteras vid det årliga medarbetarsamtalet. Utifrån medarbetarnas individuella behov och verksamhetens samlade behov planeras utbildning för olika medarbetare.

Sjukfrånvaroutvecklingen

I alla verksamheter har hälsoaspekten funnits med som ett gemensamt förhållningssätt både i personalhänseenden och gentemot brukarna. Hälsa, motion och kost har varit uppmärksammade teman och har bidragit till att skapa en helhetssyn på människan i alla arbets- och livssituationer.

Sjukfrånvaron i procent av arbetstid var i förvaltningen 10,4% år 2000. Den ökade sedan till 11,2% år 2001, 11,6% år 2002, minskade till 11,1% år 2003, minskade ytterligare till 10,7% år 2004. Utvecklingen av sjukfrånvaron visar sedan en svag ökning under 2005 till 10,8%. Vanliga sjukskrivningsorsaker är ryggsbesvär och stressrelaterade problem, t.ex. i samband med omorganisation eller konflikt på arbetsplatsen.

Ett samarbete mellan Försäkringskassan i Västerort och berörda stadsdelsförvaltningar har utvecklats och parterna har träffats regelbundet för att utveckla bra arbetssätt och dra nytta av varandras kunskaper.

Personalavdelningen har kontinuerligt rapporterat hög korttidssjukfrånvaro (sex frånvarotillfällen eller mer under senaste året) till cheferna och särskilt följt upp de arbetstagare som haft extremt hög korttidssjukfrånvaro. Personalavdelningen har även initierat genomgång av sjukskrivningar vid vissa enheter tillsammans med chef och börjat bearbeta konkreta förbättringsområden tillsammans med fackliga företrädare, som t.ex. att ha en gemensam strategi för arbete kring alkohol och droger.

Förvaltningen har fullföljt satsningen på cheferna genom ledarskapsutvecklingsprogrammet i samarbete med Gällöfsta Lärariket, förbättring av intranätet med mer lättåtkomlig chefinformation, återkommande chefsforum för alla enhetschefer etc. för att utveckla chefernas förmåga att hantera viktiga strategiska frågor, däribland arbetet för minskad sjukfrånvaro.

I strategin för att minska sjukfrånvaron ingår utveckling av samverkansformer med de fackliga organisationerna. Den 11 maj utvärderades samverkansarbetet i förvaltningen under en heldag i förvaltningsgruppen. En sammanfattning av åtgärder, fördelning av ansvariga för genomförandet och en tidplan upprättades.

Utvecklingsforum har under året arrangerat Chefsforum/Utvidgade chefsforum med tema Hälsa/Friskvård, Droger/Alkohol, Mångfald, Kommunikation/ Förvaltningskultur där man fått möjlighet att fördjupa sig i temat utifrån sin roll. Kompetensfonden har under hela året erbjudit chefer utbildning inom arbetsmiljöområdet, utvecklingsgrupper, chefskörkort, temadagar bl.a. allt i syfte att ge redskap till arbetsledning att upprätthålla en god arbetsmiljö.

En friskvårdskonsult har anställts i förvaltningen och ett arbete är påbörjat med att skapa en struktur för hälsoarbetet tillsammans med ledning och fackliga företrädare. Övergripande mål för hälsoarbetet är fastställda.

Flera aktiviteter har startats och letts av förvaltningens hälsocoacher, t.ex. pausgympa, box-pass, core, qi-gong, meditation m. m. En nikotinfri grupp har haft regelbundna träffar och flera deltagare i gruppen har lyckats bli nikotinfria. Motionskampanjer och föredrag om fördelar med motion har genomförts. Ett tjugotal enheter har erbjudit sina anställda massage till subventionerat pris en gång per månad. Elva nya enheter har tillkommit i år.

Stadsdelen har erbjudit alla anställda subvention för motionskort med 300 kr/termin, något som kommit 480 medarbetare till del. Avtal om rabatt har förlängts respektive utverkats

mellan stadsdelen och några leverantörer av motionsgympa. En motionslokal i källaren på förvaltningsbyggnaden förbereds och beräknas vara färdigställd våren 2006. 220 personer var med i STAR (stadens idrottsförening).

Nälstaskolan har hälsodiplomerats och två andra skolor förbereds för hälsodiplomerings. Flera skolor har en uttalad hälsoprofil. Alla skolor har planer och arbetar aktivt för att motverka alla former av kränkande behandling. I samarbete med enhetschefer har utarbetats en policy för arbetet mot hot och våld på arbetsplatsen.

Inom äldreomsorgen har en arbetsgrupp tillsatts för att arbeta med minskning av sjukfrånvaron och under hösten har ledningen fått förstärkning av en personalchef, som har i uppdrag att arbeta nära avdelningens chefer i strategiska och operativa personalfrågor.

Alla verksamheter inom omsorgen om funktionshindrade har haft i uppdrag att ha arbetsmetoder som medför minskning av sjukfrånvaron, förbättra medarbetarnas hälsa och därmed öka frisknärvaron. Insatser var bl.a. kontinuerlig kontakt med sjukskrivna medarbetare, rehabiliteringsutredningar, olika former av friskvård t.ex. styrketräning promenader, kulturella inslag i samband med planeringsdagar.

Ledningsgruppen inom Individ- och familjeomsorgen, Vuxen har haft regelbunden uppföljning tillsammans med företagshälsovården för att få extra fokus på att minska sjukfrånvaron för långtidssjukskrivna samt möjlighet till tidig rehabilitering.

Cheferna inom Individ- och familjeomsorgen, Arbete och bistånd, barn och ungdom har haft kontakt med dem, som är sjukskrivna och rehabiliteringsinsatser görs enligt reglerna. Upprepad korttidsfrånvaro uppmärksammas och samtal förs med berörda. Vid personalarrangemang bjuds de långtidssjukskrivna in för att upprätthålla kontakt och för att de ska känna sig välkomna tillbaka.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet

Förvaltningsgruppen har vid två möten särskilt diskuterat den arbetsmiljöproblematik, som finns inom respektive verksamhetsområde och de åtgärder som vidtas. Samverkansarbetet i förvaltningen utvärderades under en heldag i förvaltningsgruppen.

Två halvdagskurser hölls för sammanlagt 40 medarbetare som svarar för formalia som kallelser, protokoll mm på APT. Kursen innehöll en praktisk genomgång av hur ett APT går till, vad som kan diskuteras och beslutas och hur protokollet skrivs.

Parterna i förvaltningsgruppen har haft ett gemensamt ansvar för att bevaka att riskbedömningar genomförts vid förändringar i verksamhet och organisation. Personalavdelningens kompetens inom områdena organisationsteori- och -psykologi kan tas i anspråk vid förberedelser inför samverkan/förhandlingar om organisationsförändringar.

Chefen för Barn-, ungdoms- och skolavdelningen har regelbundet APT-möten med rektors- respektive förskolechefgruppen. Vid mötena diskuteras bl.a. hur samverkansprocessen fungerar ute i verksamheterna. De fackliga organisationerna har framfört kritik på hur skolornas arbetsplatsträffar genomförs. En arbetsgrupp med rektorer och fackliga representanter har påbörjat diskussioner om hur träffarna ska kunna förbättras och vidareutvecklas. Systematiska arbetsmiljöarbetet har bedrivits under året. Riskbedömningar genomförts vid förändringar i verksamhet/organisation. Skyddsronder och psykosocial skyddsenkät har genomförts vid avdelningen.

En skolutvecklingsgrupp med chefsrepresentanter från förskola och skola har tillsammans med fackliga företrädare bl.a. diskuterat hur införande av det nya skolutvecklingsavtalet genomförs.

Äldreomsorgens chefer har fått ökad medvetenhet om kraven i det systematiska arbetsmiljöarbetet och att riskbedömningar ska göras vid förändringar. Avdelningen arbetar även med en enkel blankett för riskbedömning av enskild brukare. Utifrån Arbetsmiljöverkets föreläggande har arbetsgivaren tillsammans med berörda fackliga organisationer gjort riskbedömning och en åtgärdsplan angående chefernas arbetsmiljö.

Vid den tillsyn som utförts på och av avdelningen omsorg om personer med funktionsnedsättning och Länsstyrelsen har bl.a. det systematiska arbetsmiljöarbetet granskats. Resultat från tillsynen och s.k. ILS-besök visar att man är medvetna om vikten av ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Man har rutiner för APT-möten, gör riskbedömningar vid förändringar, skriver arbetsskadeanmälningar med åtgärdsförslag. Finns behov görs riskbedömningar för enskilda brukare i syfte att få en bättre och säkrare miljö både för medarbetare och brukare. Riskbedömningar för enskilda brukare aktualiseras regelbundet.

Utvecklingsarbetet inom individ- och familjeomsorgen - vuxen har gjorts tillsammans med medarbetarna och arbetsmiljöaspekterna vägs alltid in. I förändringar som genomförts har arbetsmiljöanalyser gjorts. Avdelningen har haft en årsplan för alla enheters skyddsronder.

Regelbundna APT har genomförts inom individ- och familjeomsorgen för barn och ungdom samt arbete och bistånd och bl.a. där har arbetsmiljöfrågor behandlats. Skyddsronder genomförs fortlöpande och protokoll förs över de åtgärder som skall vidtas.

Bostäder som alla kan efterfråga

För att effektivisera remissförfarandet i samband med framtagandet av bostäder har förvaltningen ökat samarbetet med Markkontoret och Stadsbyggnadskontoret. Dessutom har personalstyrkan utökats för att hanteringen av tjänsteutlåtanden, program- och plansamråd m.fl. uppgifter i planprocessen ska gå smidigare.

Nya bostadsområdena ska erhålla en god infrastruktur av kommunal service. För att tillgodosäkra behov av kommunala verksamheter, följer förvaltningen befolkningsutvecklingen kontinuerligt och har interna samråd med verksamhetsområdena för att säkerställa tillgång på lokaler. Antalet lokalintendenter har ökat för att möta behovet av lokalhanteringsstöd till verksamhetsområdena.

Förvaltningen har deltagit i ett stort antal möten avseende utbyggnaden av Vällingby Centrum. Syftet har varit att ta tillvara nämndens intresse när det gäller markupplåtelser och bygglov samt utformning av det offentliga rummet. I hela stadsdelen har 26 mindre bygglov och 50 markupplåtelser handlagts under 2005.

Stärkt näringsliv och arbetsmarknad

Samarbete med näringslivet

Under året har samarbetet med näringslivet utvecklats. Genom kontakter har även samarbetet med Vinsta företagargrupp samt Lunda företagsby utvecklats. Förvaltningen har varit representerad i kompetensfondens näringslivsgrupp. Arbetsmarknadssektionens rekryterare samt praktiksamordnare har upprättat ca 450 företagskontakter samt skapat praktikplatser och arbetstillfällen både inom den privata och kommunala sektorn.

Förvaltningen har arbetat aktivt för att få med fler företag i stadens *miljödiplomerings*. Ett 20-tal av stadsdelsområdets företag deltar nu aktivt i miljödiplomeringsarbetet.

Under hösten genomfördes ett näringslivsseminarium där kallelse gick ut till ca 300 lokala företag. Programmet omfattade information om trängselskatteförsöket, aktuella byggprojekt inom stadsdelsområdet, miljöbilar samt stadens miljödiplomering.

Arbete med arbetslösa

I arbetet med arbetslösa socialbidragstagare har de som bedömts ha förutsättningar att få ett riktigt jobb prioriterats. Det gäller unga personer, personer som har försörjningsplikt eller personer med långtidsrehabilitering som syftar till annan försörjning.

Kompetensfonden har beviljat medel till *Strategi Hässelby-Vällingby* - en arbetsmarknadspolitisk satsning under maj 2004 - augusti 2006. Under 2005 har 1 354 personer varit inskrivna som arbetssökande i Strategi Hässelby-Vällingby, som arbetar integrerat med Arbetsforum Vinsta. Den som söker socialbidrag och uppger arbetslöshet som arbetshinder ska tas emot av Arbetsforum Vinsta för nybesök inom en vecka för att där omgående börja aktivt arbetssökande. Arbetslinjen har under året genomförts.

Handledarna på Arbetsforum Vinsta har kontinuerligt tillsammans med arbetsförmedlingen följt upp deltagarna för att finna gemensamma lösningar till de arbetslösa. Arbetsforum Vinsta har även deltagit i samverkansgruppen Turid där Arbetsförmedlingen samt Arbetsförmedlingen-Rehab spelar en viktig roll. I samverkansgruppen tas ärenden upp gällande arbetssökande, som har eller skulle behöva kontakt med flera myndigheter för att finna lösningar på sina problem. Under året har förvaltningen samarbetat med Länsarbetsnämnden angående Plusjobb samt anställningsstöd. För att de arbetslösa i stadsdelen snabbt skulle få tillgång till dessa insatser ordnade sektionen under hösten rekryteringsdagar på Vinsta. Detta arbete fortsätter inne på Arbetsförmedlingens jobbexpo i Stockholm.

Av deltagarna över 24 år vid Arbetsforums arbetssökarverksamhet har 177 fått arbete, 66 påbörjat utbildning och 101 skaffat sig annan okänd försörjning.

Under året har 465 ungdomar 18-24 år varit inskrivna på Arbetsforum. Av dessa erbjöds 194 aktivitet som praktik, lärlingsarbete samt olika projekt riktade till ungdomar. 29 arbetslösa 18-19-åringar har varit inskrivna i det kommunala ungdomsprogrammet och 72 ungdomar har omfattats av ungdomsgarantin för 20-24-åringar.

Arbetsforum Vinsta har under året skrivit in 106 SFI studerande varav 12 från den kommunala flyktingmottagningen. Arbetet med de studerande har rymt kompletterande studier, heltidsstudier, arbetssökeri eller praktik.

Arbetsforum Vinsta har ingått i ett stadsdelsövergripande projekt (Kompetens Nord), som skapar utbildningar för personer med invandrarbakgrund vars kunskaper i svenska språket inte räcker för att söka reguljär utbildning. Under året har 31 personer påbörjat sådana anpassade utbildningar. Arbetsforum Vinsta dessutom har ingått i ett annat stadsdelsövergripande projekt (Stockholm Matchning) som givit ett arbete till en arbetslös.

Arbetsmarknadssektionen erbjuder också *studie- och yrkesvägledning* både till deltagarna och övriga medborgare i stadsdelen. Vägledaren finns på plats en eftermiddag i veckan på Arbetsförmedlingen samt en eftermiddag/kväll i veckan på biblioteket i Vällingby. Denna verksamhet är efterfrågad och utgör en viktig funktion i arbetet med de arbetslösa.

Stadsdelsförvaltningen har i anslutning till Arbetsforum Vinsta inlett ett projekt (delvis finansierat av kompetensfonden) med *lärlingsutbildning* inom vård, omsorg, skola och förskola. Avsikten är att öka anställningsbarheten för arbetssökande med ekonomiskt bistånd och därmed möjlighet till egen försörjning.

Under året erbjöd stadsdelsförvaltningen *sommarjobb för ungdomar* i kommunal verksamhet. Utöver budget om 0,9 mnkr för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd tillkom 0,3 mnkr i bidrag från Länsarbetsnämnden. 122 ungdomarna fördelar sig på födelseår enligt följande: 1987: 45. 1988: 43. 1989: 34.

Under sommaren skrevs 63 sommarstudenter in för att erbjudas praktik i kommunen. Av dessa fick 20 personer praktik, 10 personer var kvar i arbetssökarverksamheten och resterande hoppade av eller skaffade annan försörjning

Vid Arbetsforum Råcksta finns förvaltningens *arbetsträning*, som omfattar två verkstäder samt naturvårdsprojektet som finansieras av stadsdelsförnyelsen. Totalt finns 24 platser i naturvårdsprojektet varav två är OSA-anställningar. Här görs bedömningar av långtidsarbetslösa personers arbetsförmåga samt ges arbetsträning. Under året har 67 personer varit inskrivna för arbetsträning. Naturvårdsprojektet har haft en säsongsanställning som arbetat med sommarjobbande ungdomar (12 platser), samt under perioden oktober-november arbetat halvtid med korttidsutredningar från Vinsta (8 platser)

Ett hållbart trafiksystem

För att öka säkerheten på cykelvägarna har under året två s.k. knuffbommar uppförts vid Björnbodaskolan. Dessa minskar hastigheten för mopeder och snabba cyklister nära skolan vilket gör cykel/gångvägarna säkrare för andra trafikanter.

Staden ska vid utgången av år 2006 använda 60 % miljöfordon i sina verksamheter och dessutom ska dessa tanka minst 80 procent miljöbränslen. Av stadsdelsförvaltningens totalt 21 leasade fordon var vid slutet av 2005 sex miljöfordon som kan drivas med miljöbränslet etanol, d.v.s. 29 % miljöfordon. Vad gäller miljöbränslen har endast försumbar mängd miljöbränslen tankats under 2005. Detta förklaras av att närmaste tankställe för miljöbränsle ligger vid Brommaplan. I början av 2006 väntas dock två tankstationer i Hässelby-Vällingby installera etanelpumpar. Då bör målet från kommunfullmäktige kunna uppfyllas.

Miljöarbetet

Stadens miljöprogram har varit vägledande för arbetet med inriktningsmål och generella åtaganden. En dialog har förts med de olika verksamhetsområdena angående rådighet och genomförbarhet av åtaganden.

2005 års generella miljöåtaganden:

- 10 % av förvaltningens inköpta livsmedel ska vara ekologiskt producerade (gäller även entreprenader).

Enligt ekonomisystemet är nära 8 % av de inköpta livsmedlen ekologiska. Vid förfrågan uppger vissa verksamheter sig köpa betydligt mer ekologiskt (över 15 %) medan flertalet uppger 5-10 % och några få verksamheter inte köper några ekologiska livsmedel alls.

De flesta köper konsekvent in ekologiska mejeriprodukter, medan de som kommit längre också köper grönsaker och mjöl som producerats ekologiskt. Såväl utbildningar som uppföljningsmöten om ekologisk mat har genomförts i samverkan med Hushållningssällskapet. Utbildningarna har främst riktat sig till kökspersonal inom skola och förskola samt dagbarnvårdare och har påtagligt ökat andelen ekologiska livsmedel i den serverade maten.

- Alla enheter ska informera sig om energibesparande åtgärder

Verksamheterna har informerats om möjligheter att effektivisera energianvändningen på arbetsplatserna genom att skriften "Energieffektivisering i stadsdelens lokaler" har spridits. Frågan har också diskuterats på möten med miljöombuden. Detta har sammantaget lett till ett större intresse och att energibesparingsåtgärder vidtagits på enheterna.

- Alla enheter ska källsortera och återvinna minst två av följande avfallstyper; papper, wellpapp/kartong, glas, metall, plast och matavfall.

Alla enheter utanför huvudkontoret källsorterar minst två avfallstyper, de flesta fyra eller fler. Under hösten har en inventering gjorts av förskolornas källsortering. I samarbete med Bromma stadsdelsförvaltning har en kurs i varmkompostering erbjudits förskolepersonal.

- För att uppfylla målen inom delområdet miljöeffektiva transporter införs en rutin för hantering av förvaltningens tjänstebilar, inklusive miljöfordon.

Förvaltningen avvaktar de "Råd för miljö- och trafiksäkra resor" som Stockholms stad är i färd med att arbeta fram och som ska tillämpas i samtliga förvaltningar. Reseråden gäller trafiksäkerhets- och miljöaspekter på alla resor i tjänsten som betalas av staden.

Miljönätverken med sina miljöombud i stadsdelens verksamheter har en viktig roll i det interna miljöarbetet. Miljösamordnaren kallar regelbundet miljöombuden till nätverksträffar med inslag av andra talare i aktuella frågor. Det kanske viktigaste stödet för miljöombuden är diskussioner och erfarenhetsutbyte om hur vi konkret kan gå tillväga för att få till stånd miljöförbättrande åtgärder i verksamheterna. Under året har miljöombuden erbjudits kurs om ekologisk mat, studiebesök på en ekologisk gård och kurs i varmkompostering.

Förvaltningen har arbetat aktivt för att få med fler företag i stadens *miljödiplomer*ing. Ett 20-tal av stadsdelsområdets företag deltar nu aktivt i miljödiplomeringsarbetet.

Agenda 21

Säkra skolvägar

"Säkra skolvägar" är ett pilotprojekt som genomförts på Nälstaskolan. Det har också erbjudit stöd åt Hässelby Villastadsskolan i form av presentationer och arbetsmaterial.

På Nälstaskolan har arbetet riktat sig till elever, lärare och föräldrar för att tillämpa mjuka transportformer och minska bilåkandet till skolan.

De mest framgångsrika verktygen i projektet kommer att användas i nästa års projekt som planeras omfatta fler skolor. En utvärderingsenkät har visat att det nu är färre bilar vid vändplanen vid Nälstaskolan och att en del föräldrar ändrat sina transportvanor men framför allt att en stor majoritet anser att projektet varit värdefullt.

Fältskolan i Kyrkhamn

Fältskolan har genomfört ett omfattande Agenda 21-projekt med stadsdelens skolor. Totalt har mer än 2 800 elever och 210 lärare deltagit i satsningen. Fältskolans Agenda 21-undervisning har tagit ett brett grepp om kärnfrågor i natur, kultur och friluftsliv och ställer dessa i relation till ett långsiktigt ansvarstagande.

Hållbar utveckling i stadsdelens mjuka verksamheter

Projektet har under året genomförts som två delprojekt, ett för energieffektivisering i stadsdelens lokaler och ett med syfte att undersöka hur hållbar utveckling som föreställning och strategi kan bidra till att utveckla de mjuka verksamheterna.

Delprojektet "Energieffektivisering i stadsdelens lokaler" omfattar:

- En kartläggning av hur energi används i stadsdelens lokaler håller på att slutföras.
- Fem lokaler med onormalt hög energiförbrukning har granskats och åtgärdats.
- Ett samarbete med SISAB och Svenska Bostäder kring energieffektivisering har startat och stadsdelen deltar aktivt i stadens nätverk för energieffektivisering i lokaler.
- Verksamheterna har informerats om möjligheter att effektivisera energianvändningen på arbetsplatserna.
- En successiv granskning av inomhusklimatet i stadsdelens lokaler har påbörjats.

Delprojektet ”Hållbar utveckling i de mjuka verksamheterna”:

Under våren genomfördes sökningar och insamling av material från andra kommuner och från projekt inom EU. Det arbete som hittills gjorts inom delprojektet ”Hållbar utveckling i de mjuka verksamheterna” håller nu på att sammanställas.

Miljömiljarden

Förvaltningen leder ett försök med återvinning av halkbekämpningssand. Projektet finansieras genom miljömiljarden. Målet var att ca 65-70 procent av uppsopad sand skulle återanvändas. Planerad behandlingsmängd var 9 000 ton. Den behandlade mängden blev 10 035 ton varav 7 579 ton (ca 75%) kan återanvändas. Mängden återvunnet grovgrus blev 601 ton (ca 6%) som användes på motions- och promenadstigar.

Försöket lyckades således ta tillvara stora delar av under vintern utspridd halkbekämpningssand. Det innebär att mindre mängder sand tas från grusåsar och att transporter med tunga lastbilar minskar. Den återanvända sanden innehåller dessutom inga fina partiklar som kan orsaka allergier.

Ökad integration

I Hässelby-Vällingby pågår stor inflyttning av människor med utländsk bakgrund främst från stadsdelarna på Järvafältet. Detta sammanhänger med att det till följd av generationsskifte i flera bostadsområden i Hässelby och Vällingby finns relativt god tillgång på lägenheter. Många familjer vill att barnen ska gå i förskola och skola där svenska språket har en dominerande ställning.

Stadsdelsområdet är till bebyggelsestruktur mer heterogent än på de flesta ställen i Stockholm. Relativt nära varandra geografiskt ligger områden med väsentligt olika socioekonomisk sammansättning. Förvaltningens uppgift är att hitta former för att underlätta jämlikhet och integration mellan individer och familjer av olika etnicitet.

I olika verksamheter sker ett konkret och överlag ambitiöst arbete för integration och mångfald. I förskola, skola och fritidsverksamhet handlar det i första hand om arbete med barn, ungdomar och deras föräldrar. Inom vård och omsorg handlar det till stor del om arbete med personal med att utveckla bra arbetskulturer i blandade arbetslag. Inom socialtjänsten handlar det om att underlätta för de boende att skapa en egen försörjning.

Bland det som sker och som är på gång kan följande exempel lyftas fram:

- I projektet Strategi Hässelby-Vällingby och Läringsprojektet initieras insatser - på både kort och längre sikt - för att underlätta för deltagarna att försörja sig genom arbete i stället för via bidrag. Bland deltagarna dominerar yngre personer med utländsk bakgrund och svag skolunderbyggnad.

- Nyanlända flyktingar erbjuds heldagsintroduktion som består av SFI med olika komplement som t.ex. praktik på arbetsplatser. Samverkan med Arbetsförmedlingen är under utveckling och arbetet med Kompetens Nord fortsätter.
- Inom sektionen för ekonomiskt bistånd har anställts personal med utländsk bakgrund. Det ökar förvaltningens kompetens och möjlighet att arbeta effektivare.
- Förskolan/skolan utvecklar former för delaktighet för alla föräldrar oavsett kulturell bakgrund
- För barn med annat modersmål än svenska ska förskola/skola tillsammans med föräldrarna lägga grunden till flerspråkighet. Det innebär att aktivt stödja modersmålet och att utveckla svenska som andraspråk. Ett fortbildnings- och kompetensutvecklingsarbete har bl.a. med stöd av kompetensfonden inletts.
- Skolor, fritidsgårdar och parklekar arbetar målmedvetet mot rasism och för ökad integration. Flera skolor har omfattande utbyte med skolor i andra länder.
- Att ge elever, som har annat modersmål än svenska, goda kunskaper i sitt modersmål är av stor betydelse. Barn-, ungdoms- och skolavdelningen har samverkan med Bromma stadsdelförvaltning startar ett projekt med medel från kompetensfonden för att utveckla samverkansformerna inom och mellan stadsdelarna för att stöd av modersmålet öka barns och elevers språkutveckling och lärande.
- Förskolor har haft seminarier kring olika etniska kulturer och flertalet av stadsdelens skolor har haft seminarier kring rasism och temarbeten kring olika etniska kulturer och nazism.
- Lugna gatan, som arbetar integrationsfrämjande och brottsförebyggande, har engagerats för en juniorverksamhet (13-19 år) som omfattar 20 ungdomar.
- Under året har arbetats mer med strategiska frågor om integration och mångfald i första hand inom ramen för Utvecklingsforum, som har en särskild *mångfaldsgrupp*.
- Förvaltningen ordnade i oktober ett brett upplagt möte med medverkan från olika föreningar (s.k. mångfaldsafton) för medborgare och politiker. Under september anordnades även en informationskväll om föreningen Somaya, som presenterar sitt arbete med kvinnor med annan etniskt bakgrund.
- Både invandrarföreningar och enskilda har presenterat sina projekt och livsresor på olika möten
- Under våren genomfördes inom äldreomsorgen utbildning för personal med behov av språkstöd med hjälp av en svensklärare från högstadiet. Undervisningen pågick med ett lektionspass i veckan under tio veckor. Innehållet omfattade grundläggande kunskaper om olika kroppsdelar och begrepp som är nödvändigt att kunna för att kunna kommunicera med brukarna och utföra arbetet på ett tryggt sätt..
- Skolörtens äldreboende deltar tillsammans med Bromma i ett mångfaldsprojekt, vars syfte är att främja mångfalden i verksamheten
- Inom stadsdelsförnyelsens ram har stora ungdomssatsningar gjorts utifrån ett mångfaldsperspektiv

Introduktionsprogram för flyktingar

Under året har antalet anställningar som handläggare utökats från 1,0 till 1,5. Målet är att alla vuxna deltagare i introduktionsprogrammet ska erbjudas ett heldags introduktionsprogram. För att nå detta har ett nära samarbete inletts med arbetsförmedlingen i Vällingby och en lokal överenskommelse upprättats mellan stadsdelsförvaltningen och arbetsförmedlingen. Samverkan har också byggts upp med praktiksamordnaren på Arbetsforum Vinsta

Med utbildningsförvaltningen sker samarbete, dels gällande SFI med utvecklade rutiner för anmälan och informationsutbyte, dels med enheten för och rekryteringsprogrammet. Under året har kraven skärpts för antagning till förberedande yrkessvenska, varför färre av flyktingmottagningens deltagare kunnat erbjudas heldagssysselsättning.

Då många deltagare fått uppehållstillstånd av humanitära skäl, har det behövts mycket samarbete med både vuxen- och barnpsykiatri. Ett antal familjer har också varit aktuella på barn- och ungdomssektionen vilket inneburit ett nära samarbete. Enstaka personer har också varit aktuella inom IoF Vuxen. Vad gäller barn och ungdomar hjälper flyktingmottagningen till med barnomsorg och skolplaceringar. Flyktingbarn prioriteras till barnomsorg.

Under året har inflödet av flyktingar mer än tredubblats. Vid starten 1 januari var 23 flyktinghushåll aktuella. I december uppgick antalet till 85. Bland de 19 nationaliteter, som finns representerade är irakier är största gruppen, därefter eritreaner och f.d. sovjetmedborgare.

Hushållens boendesituation	62% av deltagarna bor inneboende 22% av deltagarna bor i andra hand 16% av deltagarna har förstahandskontrakt
Familjetyper	61 % är ensamstående 24% barnfamiljer 15% par utan barn
Introduktionsaktiviteter	Majoriteten av alla deltagare läser SFI Heldagsaktivitet: 12 deltagare Självförsörjande: 16 hushåll
Sjukskrivna/föräldralediga	Heltidssjukskrivna: 3 deltagare Halvtidssjukskrivna: 3 deltagare Föräldralediga: 4 deltagare

Noteras bör att den stora volymökningen har skett under hösten och att många därför av naturliga skäl inte hunnit komma i heldagsaktivitet.

Antal mottagna nybesök - nyinflyttade flyktingar till Hässelby-Vällingby år 2005

Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2	2	0	3	7	5	1	3	7	16	16	20

Antalet nyanlända flyktingar i åldern 18-59 år och som varit i staden i 18 månader eller längre, uppgick under året till 43 personer. Av dessa var det 19 (44%) som efter introduktionstidens slut (efter 18 månader) hade fortsatt behov av försörjningsstöd. Det betyder att 56% hade fått egen eller annan försörjning.

Behovet av ekonomiskt bistånd

För 2005 budgeterades 85,7 mnkr för socialbidrag. Utfallet blev 102,4 mnkr (underkott om 16,7 mnkr - ca 19%) I jämförelse med 2004 års utfall har socialbidragskostnaderna ökat med 10,3 mkr. Detta är bekymmersamt och åtgärder för att vända trenden har satts in och kommer att intensifieras under 2006.

Handläggningskostnaderna under 2005 uppgick till 20,5 mnkr och motsvarar 20% av det belopp som betalats ut som ekonomiskt bistånd. Per hushåll uppgick denna kostnad till ca 8,7 tkr per år och per bidragstagare ca 4,8 tkr.

Förvaltningen har under året gjort fortsatta ansträngningar för att minska antalet bidragstagare och hushåll. Arbetet har måst inriktas på att stävja den ökande kostnadsutvecklingen som till stor del beror på inflyttning av nya bidragshushåll till stadsdelen.

Under 2006 kommer de ökande socialbidragskostnaderna att granskas särskilt noga och frågan ges hög prioritet vid ledningsgruppsmöten och andra interna aktiviteter såväl bland chefer och handläggande personal. Resultatet av internkontrollen visar att handläggningen av socialbidragsansökningar fungera väl, men det finns även vissa brister.

Orsaker till stigande kostnader

Enligt förvaltningens mening är orsakerna till de ökande socialbidragskostnaderna följande:

- Fortsatt svag konjunktur under 2005.
- Brist på okvalificerade arbeten gör det svårt för lågutbildade personer att ta sig ur arbetslöshet och bidragsberoende.
- I relationen till antal invånare finns det få arbetstillfällen i Hässelby-Vällingby och dess närhet.
- Fortsatt stor inflyttning av resurssvaga hushåll. Bland stadsdelsnämnderna har Hässelby-Vällingby flest förmedlade lägenheter inom allmännyttan under senaste åren. Under 2005 har det varit relativt lätt att få 1:a handskontrakt i stadsdelen.
- En nyetablerad hyresvärd, som har 117 lägenheter i Vinsta, hyr ut studentbostäder. Flera av de boende (16%) blivit beroende av socialbidrag.
- Inflyttning av hushåll med utländsk bakgrund fortsätter. Antalet utländska medborgare i Hässelby-Vällingby är högre än i många invandartäta stadsdelar i Stockholm. Andelen SFI-studerande bidragstagare är bland de högsta i Stockholm.
- Antalet nya hushåll som söker socialbidrag har varit högt hela 2005. Antalet unga bidragstagare har ökat. Ungdomar har oftast inte kvalificerat sig till försäkringssystemen.
- Viss personalrörlighet (som dock har varit lägre än 2004): Nyutexaminerade socionomer inleder ofta sitt yrkesliv inom socialbidragshanteringen. Många är unga och byter förhållandevis ofta arbete.
- Försäkringskassans mål att halvera sjukskrivningarna medför att antalet utförsäkrade legat på en fortsatt hög nivå. Det har medfört att drygt 50 nya hushåll blivit beroende av socialbidrag. Flera som sökte sjukersättning med hjälp av konsultläkares insatser har fått avslag på sin ansökan.
- Stadens fördelning till stadsdelsnämnderna av medel för socialbidrag (fördelningsnyckeln) har ändrats under 2005 men har enligt förvaltningens bedömning fortsatt att missgynna stadsdelar som genomgår snabba sociala omstruktureringar.

- Hässelby-Vällingby är en av de stadsdelar med störst andel barnfamiljer som bidragstagare.

Vidtagna åtgärder för att minska kostnaderna

Under året gjordes bl.a. följande för att minska kostnaderna för socialbidrag:

- Internkontroll i strukturerad form påbörjades i juni. Den har utvecklats och resurser har avsatts för detta arbete under 2006.
- Förbättrad uppföljning av inflödet av nya ärenden och ändringar i mottagningsgruppens arbetssätt.
- Extra resurser i form av fyra socialsekreterare och en biträdande sektionschef anställdes under hösten 2005.
- Samarbete med bostadsförmedling och hyresvärdar för att förebygga hyresskulder.
- Ferielediga studeranden har erbjudits praktikarbete istället för passivt bidragstagande.
- Arbetslösa har erbjudits hjälp att söka arbete och krav ställs på aktivt arbetssökeri för att få socialbidrag.
- Fortsatt arbete inom ramen för Strategi Hässelby-Vällingby.
- Projektet *Steget före* har fortsatt att förhindra vräkningar av barnfamiljer och därmed bl.a. förebygga höga kostnader för tillfälliga boenden.
- Handlägningsrutinerna för ekonomiskt bistånd har förbättrats.
- Samarbetet med konsultläkare har fortsatt under 2005
- Skuld- och budgetrådgivning utökades med en anställning i april 2005
- Deltagande i ett ASI-projekt tillsammans med tre andra stadsdelar (Rinkeby, Kista, Kungsholmen). Projektet finansieras av Kompetensfonden.
- Fortsatt samarbete och erfarenhetsbyte med stadsdelarna på Norra Järvafältet
- Inrättandet av kontaktcenter. Det har minskat antalet telefonförfrågningar hos handläggarna och frigjort resurser till utredningsarbete.

Halveringsmålet ej nått

Stadens mål har varit att halvera antalet socialbidragstagare från 1999. För nämnden innebar det att antalet bidragstagare skulle minska med ca 760 personer. De första åren minskade antalet men sedan december 2003 har det skett en stadig ökning. Under samma period har skett en inflyttning särskilt från Järvastadsdelarna. Enligt förvaltningens iakttagelser är det många resurssvaga hushåll som flyttar in. Samtidigt flyttar resursstarka hushåll ut. En kraftlig marginalisering är uppenbar i vissa bostadsområden.

Under 2005 har antalet bidragstagare i Stockholm liksom i Hässelby-Vällingby ökat. Jämfört med 2004 har andelen vuxna bidragstagare av befolkningen ökat från 5,1% till 6,9%.

Antalet bidragshushåll i Hässelby-Vällingby ökade under 2005 och uppgick till 2 261. Antalet bidragstagare per hushåll är 1,81. Antalet bidragstagare ökade och uppgick till 4 095.

Medelbidraget per hushåll och månad har ökat från 7 150 kr till 7 229 kr, vilket kan förklaras av höjt basbelopp. Detta tyder på fortsatt restriktivt förhållningssätt till beviljande av ekonomiskt bistånd liksom den jämförande statistiskt från USK som visar på en hög andel avslagsbeslut i Hässelby-Vällingby.

Arbetslöshet, sociala/medicinska skäl och SFI-studier är de vanligaste försörjningshindren. Arbetslösheten är det försörjningshinder som har ökat mest under 2005 och är den kostsamaste klientgruppen.

Under året har 2 261 hushåll varit aktuella för ekonomiskt bistånd. Av dessa har 332 (15%) fått egen försörjning. Av bidragshushållen har 724 (32%) haft ekonomiskt bistånd i mer än nio månader – av dessa har endast fyra fått egen försörjning.

I gruppen ”otillräcklig ersättning från försäkringskassan” har skett en märkbar ökning. Som följd av försäkringskassans mål att halvera sjukskrivningen har antalet utförsäkrade ökat. Drygt 50 hushåll, som inte tidigare varit aktuella för ekonomiskt bistånd, har sökt socialbidrag efter att ha blivit utförsäkrade.

Samverkan med andra myndigheter

För att bättre reglera arbetet med gemensamma klienter i Hässelby-Vällingby har socialtjänst, försäkringskassa, arbetsförmedling, vårdcentral och öppenpsykiatri upprättat en lokal handlingsplan för samarbete. Aktivt arbete enligt den gemensamma handlingsplanen i den s.k. Turidgruppen har pågått under hela 2005 både på handläggare- och chefsnivå.

Strategi Hässelby-Vällingby

Projektet *Strategi Hässelby-Vällingby* har bidragit till att stävja inströmning av nya arbetslösa in i bidragssystemet. Alla arbetslösa nybesök har fått direktanvisning till Arbetsforum Vinsta och en del av dessa personer har därmed förhindrats att bli aktuella för socialbidrag.

Många bidragstagare har fått arbete eller utbildning via Arbetsforum. Flera som avskrivs från Arbetsforum Vinsta blir dock inte helt självförsörjande. Flera av dem, som får arbete, är kvar i försörjningssystemet med behov av kompletterande socialbidrag. Orsak är främst kortvariga arbeten och stor försörjningsbörda. Samma granskning visar också att vissa bidragstagare inte är arbetsföra enligt bedömning som gjorts på Arbetsforum. Dessa personer remitteras då tillbaka till Ekonomiskt bistånd.

Stadsdelsförvaltningen har i anslutning till Arbetsforum Vinsta inlett ett projekt (delvis finansierat av kompetensfonden) med *lärlingsutbildning* för att öka anställningsbarheten för arbetssökande med ekonomiskt bistånd och därmed möjlighet till egen försörjning.

Internkontroll 2005

Projektet internkontroll har pågått sedan juni 2005. En systematisk metod för internkontroll har utvecklats. Två större granskningar har utförts:

- Avslutade deltagare på Arbetsforum Vinsta-Råcksta
- SFI- och socialmedicinska ärenden.

Totalt har granskningen omfattat ca hälften av det totala antalet ärenden inom sektionen för ekonomiskt bistånd. Resultatet visar på brister vad gäller grundutredningar, individuella arbetsplaner, beaktande av barnperspektivet samt dokumentation vad gäller motivations- och förändringsarbete. Förvaltningen kommer att prioritera dessa förbättringsområden under 2006 samtidigt som internkontrollen fortsätter. Det är dock viktigt att konstatera att de ekonomiska utredningarna blivit bättre och dokumentationen kring dessa är tillfredställande.

Medborgarnas delaktighet

Medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i de demokratiska processerna

Under hösten hölls två *medborgarmöten* i anslutning till arbetet med verksamhetsplanen för år 2006. Möten med medborgare har (utöver öppna möten före nämndsammanträdena) också hållits i frågor som rör miljö, integration, näringsliv m.m.

Inom ramen för stadsdelsförnyelse finns flera *brukargrupper* där medborgare kommer med förslag för att förbättra samhällsmiljön.

Programmet *Insyn* ger medborgare smidig tillgång till föredragningslista, protokoll och tjänsteutlåtanden. Här kan man också prenumerera på föredragningslista och protokoll.

Under året inrättades *webbassistenten Eva*, som ska underlätta för besökare på Hässelby-Vällingbys webbplats. ”Eva” svarar på frågor som rör förvaltningens och stadens verksamhet samt vissa närliggande områden.

Förvaltningens *Kontaktcenter* startade under hösten. Här finns personal som kan svara på många ärenden direkt, utan att behöva koppla den sökande vidare i telefonen.

Hässelby-Vällingby 2005 är en folder med kort information om verksamhetsplan och budget. I den finns foton och kontaktinformation för nämndens alla ledamöter.

Ungdomsråd

Arbetet med inrättande av ett ungdomsråd och hur detta konkret ska arbeta kommer att vidareutvecklas under 2006.

Det lokala kultur- och föreningslivet

I samverkan med förvaltningen har genomförts

- Valborgsfirande med invigning av utomhusdansbana (pensionärerna i Hässelby)
- Nationaldagsfirande (Hässelby Slotts vänförening, Visans vänner, Kulturskolan, Hässelbygårdsgruppen)
- Musikfestival i Riddervik (Riddersviks vänner och Lövsta-Kyrkhamnsföreningen)
- Konstutställningar, teateruppsättningar, Lucia arrangemang, festivaler och olika ungdomsarrangemang såsom inline-tävling, streetbaskettävling, musikfestivaler med utomhusbio och mycket mer.

Målet har varit att stimulera kulturutbud för alla åldrar. Via stadsdelsförnyelsen har knutits större kulturellt kontaktnät mellan medborgare, föreningar, förvaltningen och det lokala näringslivet. Behov av träffpunkter där sociala möten kan ske har uppmärksamats.

Medborgarhuset Trappan i Vällingby har fått ekonomiskt stöd av förvaltningen, Trappan har en viktig roll som kulturcentrum i Vällingby med musikevenemang framförallt inom jazz-musik, utställningar och showdansande ungdomar.

Nämnden har under det gångna året avsatt stadsförnyelsemedel för projektering av integrerat bibliotek i Hässelbygårdsskolan, ett nytänkande att kombinera skol- och folkbibliotek i anslutning till nyrenoverade Prisma (bio-, teater-, samlings- och konferenslokal). En lokal som nu har förutsättningar att bli en ny kulturell träffpunkt i stadsdelen Hässelby.

Samverkan har skett med olika intressenter kring kulturfrågor bl.a. med Kulturförvaltningen om det integrerade biblioteket, med Saluhalls- och fastighetsförvaltningen kring upprustningen av de kulturhistoriskt intressanta byggnaderna i Lövsta och Kyrkhamnsområdet.

Samverkan har skett med det lokala konstnärslivet kring uppförandet av lek- och klätterskapelser, med barn och ungdomsverksamheter och fältskolan kring vårt historiska kulturarv.

Även ungdomar har deltagit i planering och genomförande av olika arrangemang. Detta har involverat ungdomar som normalt inte brukar ta del av ett traditionellt kulturutbud.

Konsumentvägledning

Konsumentvägledningen är en av de verksamheter, som ryms inom Kontaktcenter. För att öka tillgängligheten och minska sårbarheten har kompetensen inom konsumentvägledning utökats till fler personer. Kontakten med brukarna har mestadels skett via telefon och e-post men även via besök i receptionen.

Konsumentvägledningen har främst inriktats på de frågor som medborgarna ställer. Förvaltningen prioriterar unga i sitt konsumentarbete. Förebyggande insatser har genomförts såsom konsumentinformation till niondeklassare samt information i dagstidningar. Under året har miljöfrågor och etisk handel prioriterats vid rådgivningen, ett öppet möte har hållits tillsammans med förvaltningens miljösamordnare med fokus på energirådgivning.

Utvecklingen under senare år av antalet frågor visas i denna tabell:

2005	2004	2003	2002	2001
1180	1259	1046	838	910

I konsumentförvaltningens regi genomförs en enkät där ett ”nöjd-kund index” tas fram. Hässelby-Vällingby får betyget 4.4 av 5 möjliga.

Stadsdelsförnyelsen

Stadsdelsförnyelsen har strävat efter att bryta segregationen genom att bygga sociala nätverk över kultur- och generationsgränser, skapa möjligheter till sociala möten lokalt över hela stadsdelsområdet. Uppmärksamheten har främst riktats mot de områden som har störst behov av stöd: Hässelby Gård, Smedshagen och Grimsta.

Medborgarna i dessa områden har uppmuntrats och getts stöd att tillsammans anordna arrangemang och aktiviteter för att skapa mötesarenor där alla känner ett gemensamt ansvar och engagemang. Att arbeta tillsammans och samtidigt lära känna varandra har blivit en nätverksbildande modell (Vägen till målet har blivit målet).

Samma tanke har genomsyrat det arbete, som skett runt om i stadsdelen kring lekplatser och parklekar, där boende från olika generationer tillsammans arbetat fram förslag på hur utemiljön i deras närområde ska se ut eller en aktivitet. Utifrån detta har lokala nätverk bildats mellan olika föreningar, organisationer och generationer över hela stadsdelsområdet. Förnyelsearbetet har brett ut sig och engagerat än fler människor. Stadsdelsförnyelse har genom sitt arbetssätt förbättrat dialogen med och mellan medborgarna.

Framtidsverkstädernas processarbete i början av förnyelsearbetet resulterade i en vision och lokala mål som bygger på trygghet, demokrati samt socialt nätverksbyggande. Detta har varit grunden i förnyelsearbetet.

Förslag till insatser inom stadsdelsförnyelsen måste komma från en medborgargrupp eller en arbetsgrupp. Arbetsgrupperna arbetar utifrån sakintresse och / eller geografisk tillhörighet och utgör ett viktigt led i den demokratiska processen. Därefter presenteras förslaget på ett öppet samverkansmöte, där deltagarna kan ställa frågor samt rösta ja eller nej. Förslagen går vidare via förvaltningen och det slutgiltiga beslutet tas av stadsdelsnämnden.

Hälften av de beslutade förslagen är ungdomsinsatser.

Under 2005 har något färre samverkansmöten genomförs än året innan. Det beror på att tempot dragits ner för att kunna administrera alla nya förslag till insatser och samtidigt genomföra alla beslutade insatser. Drygt 40 arbetsgrupper är engagerade. Under hela projekttiden har det inkommit närmare 90 förslag till insatser, av vilka ca 60 av har godkänts av stadsdelsnämnden. Tio av de pågående insatserna avses implementeras i förvaltningens ordinarie verksamheter. Dessa insatser berör alla förvaltningens verksamhetsavdelningar.

Stadsdelsnämnden har 33 mnkr till sitt förfogande under projekttiden 2003-2006 och har hittills beslutat om insatser för 31,8 mnkr. Förbrukningen hittills har varit 1,3 mnkr (år 2003), 7,4 mnkr (år 2004) samt 10,7 mnkr (år 2005).

Jämställdhets- och mångfaldsplaner

Jämställdhets- och mångfaldsplanen ska tas upp på ett APT-möte och integreras i dagligt arbete. För medarbetarna har ett antal föredrag med mångfald och jämställdhet som tema genomförts under året. Likaså har ett utvidgat chefsforum ägnats åt jämställdhet, mångfald och värdegrundsarbete.

Inför 2005 års lönerevision gjorde förvaltningen en lönekartläggning som visade att i endast en yrkeskategori var medellönen för kvinnor väsentligt högre än för män i samma yrkesgrupp. Detta beror på att männen inom yrkeskategorin är yngre än kvinnorna och saknar adekvat utbildning. Lönespridningen för männen är i 11 av 17 utvalda yrken större än för kvinnorna i samma kategori. Detta kan tolkas att det finns en generellt bättre möjlighet för männen till löneutveckling än för kvinnliga medarbetare. I löneöversynsprocessen utgår man alltid från verksamhetsbaserade lönekriterier och medarbetarsamtal. Detta är grunden för att få en lönesättning utifrån prestation.

Inför all rekrytering är en bra kravprofil viktig och att den faktiskt efterfrågade kompetensen rekryteras. Stadsdelen har inte aktivt arbetat med anonymisering av ansökningshandlingar.

Stadsdelen har under 2005 haft ett ärende där personen hävdade etnisk diskriminering. Ärendet har hanterats av stadsledningskontoret lämnades utan åtgärd.

Mångfaldsgruppen/Utvecklingsgruppen har uppdrag att arbeta aktivt med att ta fram en mångfaldsplan och implementera denna.

Stadsdelsförvaltningens ansvarige för upphandling har tillämpat av kommunfullmäktige beslutad *antidiskrimineringsklausul* i de upphandlingar, som gjorts sedan klausulen tillkom.

Ekonomiskt utfall

Stadsdelsnämnden redovisar för år 2005 underskott om 12,9 mnkr. Hänsyn har tagits till överföringar av resultatenheternas resultat samt till återredovisade medel.

Nämnden totalt (belopp i mkr)	Bokslut 2004	Budget 2005 inkl. tillägg	Bokslut 2005	Avvikelse
Kostnader	1 942,7	1 985,3	2 047,5	
Intäkter	232,8	196,7	246,2	
Nettokostnad året (inkl resultatenheterna)	1 709,9	1 788,6	1 801,3	- 12,7
Resultatenheternas ingående överskott	- 9,4		- 12,0	
Resultatenheternas utgående överskott	+ 12,0		+ 7,2	
Netto efter resultatöverföringar	1712,5	1 788,6	1 796,5	- 7,9
Medel att återredovisa		- 5,0		
Nämndens nettokostnad efter resultat- överföring och återredovisning	1712,5	1 783,6	1 796,5	- 12,9

Fördelning på anslag (netto mkr)	Bokslut 2004	Budget 2005 inkl. tillägg	Bokslut 2005	Avvikelse
Anslag 1 Nämndens verksamhet	1 599,0	1 674,8	1672,4	+ 2,4
Kostnader	1 820,4	1 858,9	1 904,7	
Intäkter	221,4	184,1	232,3	
Anslag 2 Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder	110,9	108,8	124,1	- 15,3
Kostnader	122,4	121,4	138,0	
Intäkter	11,5	12,6	13,9	

Anslag 1 (nämndens verksamheter) visar - när resultatenheternas överföringar beaktats - ett överskott för nämnden med 2,4 mnkr. Anslag 2 (ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder) redovisar underskott med 15,3 mnkr till följd av ökade kostnader för socialbidrag. Kommentarer ges i det följande per verksamhetsområde.

I *tertialrapporterna* har till kommunstyrelsen redovisats bl.a. prognoser på ekonomiskt årsutfall (beräknad slutlig kostnad). Dessutom har månadsvisa rapporter med årsprognos redovisats för stadsdelsnämnden. Nedan visas den prognosticerade årskostnaden (netto) enligt respektive tertialrapport samt det slutliga årsutfallet.

(inkl resultatenheternas avvikelser)	Prognoser och bokslut (mkr netto)		
Anslag	Tertialrapport 1	Tertialrapport 2	Bokslut
1. Nämndens verksamhet	1 672,9	1 682,8	1 677,2
2. Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder	119,6	123,7	124,1
Summa	1 792,5	1 806,5	1 801,3
Prognosen i procent av bokslutet	99,5 %	100,3 %	

Resultatenheter

Under året har 18 utförande enheter (förskolor och skolor) haft status som *resultatenheter*. Dessa överför över- eller underskott till kommande år för att då tillgodgöras alternativt arbetas in av enheten. Resultaten i sammandrag framgår av tabellen nedan och specificering per resultatenhet redovisas i bilaga 1 blankett 6. Av enheternas resultat för år 2005 överförs endast belopp inom 5% av omslutningen till år 2006. Överstigande belopp belastar eller tillgodosöks av nämnden i bokslut 2005.

mnkr	Förskolor	Skolor	Summa
Ingående resultat från 2004	5,6	6,4	12,0
Utgående resultat från år 2005	1,6	5,6	7,2

Enligt reglerna är det två skolor, som i och med bokslutet för år 2005 inte längre uppfyller kraven för att vara resultatenheter:

- *Hässelby Villastadskolan* hade ingående underskott om 270 tkr. I och med att två nya friskolor öppnat i angränsande stadsdelsområden har elevantalet påverkats, något som påverkar skolans ekonomi. Det balanserade underskottet har inte arbetats in utan ytterligare underskott har uppkommit som medför ett balanserat underskott om 502 tkr.
- *Maltesholmsskolan* hade ingående underskott om 216 tkr. Årets överskott om 87 tkr medför att det balanserade underskottet minskats till 129 tkr. Skolans förutsättningar att arbeta in underskottet försämrades av att medelstillsdelningen för särskoleverksamheten minskade till följd av det under året beslutade nya resursfördelningssystemet. Därför har förvaltningen till stadsledningskontoret förslagit att Maltesholmsskolan även år 2006 medges status som resultatenhet.

Uppfyllelse av generellt åtaganden om ekonomirapportering

- *Alla enhetschefer ger månadsvis sin avdelningschef en rapport om måluppfyllelse och ekonomi med prognos på årsutfall samt i förekommande fall åtgärder för att säkerställa budgethållning.*
På motsvarande sätt ger avdelningscheferna månadsvisa rapporter till stadsdelsdirektören.
Stadsdelsdirektören ger nämnden s.k. ILS-rapporter varje månad (utom januari, juli och december)

Åtagandet om en struktur för ekonomisk rapportering har fullföljts. Förvaltningen anser sig därigenom ha fått bra grepp om ekonomin. Krav på fortlöpande rapportering som på detta sätt riktats mot alla delar av förvaltningen bedöms också ha bidragit till ökat intresse för och medvetenhet om kostnader, intäkter och ekonomiska förutsättningar hos medarbetarna i de olika verksamheterna.

Ekonomisk redovisning för förskola, skola och fritid

Sammantaget förskola, skola och fritid för ungdom	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	809,2	848,3	847,0	+ 1,3
Kostnader	876,6	886,0	915,6	
Intäkter	67,4	37,7	68,6	

Varav:

Förskola	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	163,8	191,4	182,7	+ 8,7
Kostnader	179,6	205,2	200,3	
Förskolor och familjedaghem	125,4	138,0	129,3	
Deltidsförskola och öppen förskola	1,8		2,1	
Övr (språkstöd, ob-tid m.m.)	21,2	33,7	33,7	
Lokalkostnader	27,5	25,0	26,7	
Utbyggnad	3,7	8,5	8,5	
Intäkter (föräldraavgifter m.m)	15,8	13,8	17,6	

Grundskola (inkl förskoleklass)	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	550,4	542,1	556,0	- 13,9
Kostnader	602,0	566,0	607,0	
Undervisning & skolbarnsomsorg	462,2	363,1	407,1	
Särskola	Ingår ovan	21,2	21,2	
Övriga kostnader	15,5	55,7	51,2	
Lokalkostnader	124,3	126,0	127,5	
Intäkter	51,6	23,9	51,0	
Föräldraavgifter	16,8	13,9	15,4	
Såld verksamhet m.m.	34,8	10,0	35,6	

Barn med behov av särskilt stöd m.m.	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	59,2	59,2	59,2	0,0

Fritidsverksamhet	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	17,2	21,4	21,4	0,0

Gemensamt	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	18,6	34,2	27,7	+ 6,5

Ekonomisk redovisning för äldreomsorg

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	408,5	413,8	415,4	- 1,6
Kostnader	494,4	488,8	495,8	
Öppen hemtjänst m.m.	81,9	89,2	108,9	
Servicehus	84,5	60,3	65,9	
Ålderdomshem	43,1	41,3	33,2	
Sjukhem	180,6	152,4	147,4	
Gruppboende m.m.	79,8	98,2	94,4	
Korttidsvistelse	ingår ovan	15,7	20,1	
Dagvård	5,6	6,8	5,3	
Betaln ansvar utskrivningsklara	1,4	1,5	0,3	
Riksfärdtjänst och KBH	0,5	0,7	0,3	
Ledn., myndighetsutövning m.m.	16,1	20,6	17,9	
Om- och utbyggnad m.m.	0,9	2,1	2,1	
Intäkter	85,9	75,0	80,4	
Omsorgsavgifter	10,8	10,0	10,8	
Bidrag och ersättningar	2,8		3,4	
Intäkter för kost och boende	30,8	30,0	29,6	
Försäljning av platser	41,5	35,0	36,6	

Anm. Av försäljningen omfattade 4,2 mnkr intern försäljning av främst hemtjänst men även boendeplatser till omsorg om funktionshindrade.

På grund av ökande behov av omfattande insatser för många äldre - i synnerhet personer med demenssjukdom - har myndigheten (biståndshandläggningen) inte kunnat hålla kostnaderna inom budget. Detta har dock till delvis kompensrats av att omsorgsfull ekonomisk styrning medfört överskott inom de egna utförande enheterna (utom Nälsta servicehus).

Ekonomisk redovisning för omsorg om funktionshindrade

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	178,6	200,8	199,7	+ 1,1
Kostnader	230,6	247,0	250,3	
Hemtjänst m.m.	6,2	6,2	5,4	
Avlösare Ledsagare Kontaktinsats	6,3	6,6	6,7	
Personlig assistans enligt LASS	25,4	25,0	25,9	
LASS 20 första timmar	14,9	15,0	17,0	
Personlig assistans SoL & LSS	9,8	8,5	8,9	
Daglig verksamhet	41,2	41,7	45,5	
Korttidsutvärdering (fr o m 2005)	-	5,2	5,5	
Barn- och ungdomsboende	32,0	35,4	31,6	
Boende för vuxna	77,8	92,7	92,6	
Riksfärdtjänst, KBH m.m.	1,8	1,9	1,8	
Ledn., myndighetsutövning m.m.	8,8	8,8	9,5	
Utbyggnad, omstrukturering	6,4			
Intäkter	52,0	46,2	50,6	
Assistansersättning LASS	29,4	25,0	27,5	
Försäljning av verksamhet	15,2	21,0	22,9	
Hysesintäkter, hemtjänstavgifter m.m.	7,4	0,2	0,2	

I bokslutet för år 2005 ingår kostnader med 5,7 mkr för insatser som köpts internt från andra verksamhetsområden (främst från äldreomsorgen).

Ekonomisk redovisning för loF vuxna och socialpsykiatri

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	64,0	66,9	66,6	+ 0,3
Kostnader	72,4	71,6	79,4	
<i>Avdelningsövergripande:</i>	<i>1,9</i>	<i>1,1</i>	<i>0,8</i>	
<i>Psykiskt funktionshindrade:</i>	<i>51,1</i>	<i>49,6</i>	<i>58,2</i>	
Ledning, myndighetsutövn, personl ombud.	3,2	4,5	5,8	
Boende	14,6	12,3	19,2	
Boendestöd	5,8	6,1	5,8	
Hemtjänst, ledsagare, kontaktpersoner, mm	2,7	2,4	3,0	
Placeringar i HVB m.m.	18,8	16,0	16,8	
Arbets- och träffverksamhet	5,3	7,6	6,9	
Rörliga team	0,7		0,7	
<i>Vuxna missbrukare:</i>	<i>15,8</i>	<i>16,3</i>	<i>16,7</i>	
Ledn., utredn., mynd.utövning	4,8	6,1	5,1	
Dygnet runt-placeringar	9,2	8,9	10,1	
Öppen vård	1,8	1,3	1,5	
<i>Försökslägenheter (inkl handläggning)</i>	<i>3,6</i>	<i>4,6</i>	<i>3,7</i>	
Intäkter	8,4	4,7	12,8	
Socialpsykiatri (avgifter, såld verks mm)	5,1	0,6	8,7	
Personliga ombud		0,6	0,6	
Vuxen (egenavgifter)	0,3	0,2	0,5	
Försökslägenheter	3,0	3,3	3,0	

Socialpsykiatrins långsiktiga arbetet med hemflyttningar från HVB-hem har medfört att placeringskostnaderna minskat från föregående år.

Hässelbymottagningens budget för köpt missbruksvård överskreds, något som kompenseras av minskade personalkostnader i och med samordningsvinster vid pågående projekt samt att andelen tvångsvård (LVM) och behandlingshem minskat. Större delen av vårbudgeten går i dagsläget till boendekostnader.

Lägenhetsverksamheten (personalkostnader, hyror och hyresintäkter för försöks-, tränings och jourlägenheter) redovisar överskott på 0,7 mnkr genom att även i år kunnat tillgodoräkna s.k. Ludvikamoms.

Inför 2005 gjordes en omfördelning av befattningarna inom avdelningen för att anpassa verksamheten till behoven. Sammanlagt minskades inom hela avdelningen sex anställningar, bl.a. tre anställningar som socialsekreterare och en boendestödjare. Samtidigt tillskapades fyra nya anställningar inom socialpsykiatriska enheten. Inför förändringen gjordes tydliga konsekvensanalyser och under året uppföljningar av detta. En förändring, som inte genomförts, är inrättande av anställning som administrativ assistent. I stället har under arbetstoppar tagits in tillfällig personal samt att under hela året kunnat disponera en ungdomsanställning som byråassistent (finansierad av Kompetensfonden).

Ekonomisk redovisning för loF barn och unga

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	58,3	60,6	58,3	+ 2,3
Kostnader	58,8	61,1	59,2	
Övergripande ledning	3,1	4,3	3,7	
Utredning och myndighetsutövning	10,8	12,3	11,6	
Familjecenter och ungdomsmottagning	1,2	1,2	1,1	
Dygnet runt placeringar	31,7	27,5	27,3	
Öppen vård	10,2	13,9	13,7	
Familjerätt	1,8	1,9	1,8	
Intäkter	0,5	0,5	0,9	

Det ekonomiska resultatet för verksamheten uppvisar överskott om drygt 2 mkr. Det beror i huvudsak på att personalkostnaderna blivit lägre p.g.a. sjukskrivningar och att två grupple-
darbefattningar varit vakanta under slutet av året. Arbetet har inriktats på att enligt stadens
mål ge barn och unga vårdinsatser på hemmaplan. I vissa fall har det varit nödvändigt med
vård utom hemmet med hänvisning till skyddsbehov för barn och ungdomar. Flera hel-
dygnsplaceringar - såväl längre som jourplaceringar - har gjorts i barnets nätverk. Ett mål
har varit att minska kostnaderna för heldygnsvård med 10 %. Detta har ej lyckats men en
minskning kan noteras. Sektionen har fungerande uppföljningsrutiner och lämnar ILS-
rapport varje månad.

Ekonomisk redovisning för Anslag 2 (ekonomiskt bistånd m.m.)

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	110,9	108,8	124,1	- 15,3
Kostnader	122,4	121,4	138,0	
Utredning och myndighetsutövning	17,2	19,0	20,5	
Socialbidrag	92,1	85,7	102,4	
Feriearbeten	1,1	1,0	1,2	
Arbetsmarknadsåtgärder	12,0	15,7	13,9	
Intäkter	11,5	12,6	13,9	
Återbetalda socialbidrag	2,5	2,1	2,8	
Övrigt (projekt)	1,0		0,8	
Statl bidrag arb markn åtgärder m.m.	8,0	10,5	10,3	

Den ekonomiska redovisningen kommenteras i avsnittet *Behovet av ekonomiskt bistånd*.

Ekonomisk redovisning för stadsmiljö

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	22,7	24,6	25,5	- 0,9
Kostnader	24,2	25,1	30,9	
Stadsmiljö		23,5	26,0	
Agenda 21		1,6	1,6	
Miljömiljarden			3,3	
Intäkter	1,5	0,5	5,3	
Stadsmiljö		0,5	2,6	
Miljömiljarden			2,7	

Nämndens generella åtaganden för stadsmiljön har uppfyllts (Hålla gator, torg, parker och stränder i ett rent och vårdat skick; Bevara och utveckla natur- och rekreationsområden samt bibehålla deras skönhetsvärden; Tillhandahålla ett säkert och framkomligt trafiknät).

Stormen ”Gudrun” har medfört kostnader p.g.a. stort antal fällda träd. Reparation av lekredskap m.m. i lekparkerna har utförts i större omfattning än beräknat på grund av ökat slitage. Större delen av de ökade intäkterna är att hänföra till bygglovs- och upplåtelseverksamheten.

Ekonomisk redovisning för nämnd- och förvaltningsadministration

	Bokslut 2004	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	56,3	51,6	51,2	+ 0,4
Kostnader	59,0	54,8	62,6	
Nämnd & nämndadministration	4,5	4,3	4,2	
Speciella nämndsatsningar		1,0	1,0	
Stadsdelsdirektör, stab och information	6,3	5,8	5,8	
Kompetensfonden m.m.	1,9		5,7	
Personaladministrativ funktion	7,9	8,2	7,8	
Företagshälsovård	2,1	2,4	2,2	
Ledarutvecklingsprogram	0,9	0,5	0,3	
Friskvård		1,5	0,5	
Facklig verksamhet	2,8	2,5	3,1	
Ekonomiadministrativ funktion	6,1	6,9	6,3	
Lokaladministrativ funktion	2,8	4,1	3,6	
IT-funktion	9,8	7,8	7,7	
Övergripande teknisk administration	2,1	1,4	1,5	
Växel, tele, reception, infocenter	3,4	1,5	4,3	
Vaktmästeri	1,1	0,7	1,2	
Centrala kontorskostnader	1,0	1,8	2,5	
Lokaler & tele (endast adm & f-stöd)	6,0	4,4	4,9	
Omstrukturering	0,3			
Intäkter (lokaler, offentliga rummet ,inkasso)	2,7	3,2	11,4	
Ekonomi, stab m.m.	0,6	1,5	1,2	
Stadsdelsmiljö & teknik	0,5	1,2	1,2	
Kompetensfonden m.m.	1,6	0,5	9,0	

Ekonomisk redovisning för kultur & konsumentvägledning

	Budget 2005	Bokslut 2005	Av- vikelse
Nettokostnad	4,0	4,9	- 0,9
Kultur	1,3	1,2	
Kundtjänst / Kontaktcenter	1,4	2,4	
Hushållsek rådgivn & Bo utr	1,3	1,3	

Balansräkningen (kommenteras i bokslutet - bilaga 2)

Projektmedel (bilaga 1 blanketterna 1.16 - 1.17)

Utbyggnad, avveckling, omstrukturering (bilaga 1 blanketterna 1.9 - 1.14)

Ekonomisk redovisning per kostnads- och intäktsslag

(belopp i mnkr, avrundat)	Bok 2002	Bok 2003	Bok 2004	Bok 2005	Förändring från 2004		Kommentarer
Personalkostnader	951	1 038	1 102	1 151	49	4,4%	Avtalseffekt & utbyggnad samt flera projekt finansierade av kompetensfonden
Lokalkostnader	238	248	239	236	- 3	- 1,2%	
Försörjningsstöd	75	84	92	102	10	10,9%	Ökat antal bidragshushåll
Entreprenörer	338	327	340	375	35	10,3%	Prisuppräkning samt projekt (kompetensfond, miljömiljard & stadsdelsförnyelse)
Övriga kostnader	147	180	170	183	13	7,6%	Se ovan
S:a kostnader	1 749	1 877	1 943	2 047	104	5,3%	
Avgifter (KF-taxor)	42	37	41	41			
Bidrag, ersättningar	55	55	82	85	3	3,7%	Intäkter från kompetensfond och miljömiljard
Försäld verksamhet	50	58	54	65	11	20,3%	Intäkter från projekt inom stadsdelsförnyelsen
Övriga intäkter	37	53	56	55	-1	-1,8%	
S:a intäkter	184	203	233	246	13	5,6%	
Nettokostnad	1 565	1 674	1 710	1 801	91	5,3%	

Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Tillämpning sker av stadens *antidiskrimineringsklausul* i förvaltningens upphandlingar. Hur stadens *Plan för jämlikhet, integration och mångfald* har beaktats har beskrivits i tertialrapport 2 och i avsnittet om ökad integration i detta ärende.